

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ - ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα: ***Η ομιλία του Ομοσπονδιακού Προέδρου της Γερμανίας Γιόαχιμ Γκάουκ,
για την απελευθέρωση του Άουσβιτς.***

Κεραμιδάς Αναστάσιος

A.M. : Ξ2016113

Επιβλέποντες καθηγητές:

Κεντρωτής Γεώργιος

Βράιλα Σταυρούλα

Κέρκυρα, Σεπτέμβριος 2020

*Η ομιλία του Ομοσπονδιακού Προέδρου της Γερμανίας Γιόαχιμ Γκάουκ,
για την απελευθέρωση του Άουσβιτς.*

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
1. Μετάφρασμα	6
Ομιλία του πρώην Ομοσπονδιακού Προέδρου της Γερμανίας Γιόαχιμ Γκάουκ.....	6
2. Πρωτότυπο	15
Rede des ehemaligen Bundespräsidenten Joachim Gauck	15
3. Σχολιασμός	23
3.1 Εισαγωγή.....	23
3.2Πακέτο μεταφραστικών οδηγιών	23
3.3 Ανάλυση και περιγραφή του κειμένου-πηγή.....	25
3.4Μεταφραστικά προβλήματα και τρόποι αντιμετώπισης	26
3.4.1 Πραγματολογικά προβλήματα.....	26
3.4.2 Πολιτισμικά προβλήματα	28
3.4.3 Γλωσσικά προβλήματα.....	29
3.5 Επίλογος	31
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	32
ΙΣΤΟΓΡΑΦΙΑ	32
ΠΗΓΕΣ.....	34

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία αποτελεί την Πτυχιακή εργασία του φοιτητή Κεραμιδά Αναστάσιου του Τμήματος Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Αποτελείται από τη μετάφραση και τον σχολιασμό της πολιτικής ομιλίας του πρώην Ομοσπονδιακού Προέδρου της Γερμανίας Γιόαχιμ Γκάουκ το 2015, μα αφορμή την συμπλήρωση 70 χρόνων από την απελευθέρωση του στρατοπέδου συγκέντρωσης, του Άουσβιτς. Η προσέγγιση της μετάφρασης και του σχολιασμού έγιναν με γνώμονα την θεωρία της Christiane Nord. Ακολουθεί η μετάφραση της ομιλίας στα Ελληνικά, το πρωτότυπο και ο σχολιασμός της μετάφρασης.

1. Μετάφρασμα

Ομιλία του πρώην Ομοσπονδιακού Προέδρου της Γερμανίας Γιόαχιμ Γκάουκ

Εορτασμός της απελευθέρωσης του Άουσβιτς

27/01/2015, 10:08 π.μ.

Ο Γιόαχιμ Γκάουκ αποτελεί τον ακτιβιστή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, λουθηρανός πρώην πάστορας, κέρδισε την εκτίμηση των Γερμανών με την δράση του εναντίον του καθεστώτος της Ανατολικής Γερμανίας, ενώ του ανατέθηκε, επί μια δεκαετία, να αναλάβει την ευθύνη για τα αρχεία της Στάζι. Στο επίκεντρο της ιδεολογίας του είναι η ελευθερία και η δραστηριοποίηση του ατόμου. Αποτέλεσε πρόεδρος της Γερμανίας από τις 18 Μαρτίου 2012 μέχρι τον Μάρτιο του 2017.

Η ομιλία του Ομοσπονδιακού Προέδρου Γιόαχιμ Γκάουκ.

Ο Ομοσπονδιακός Πρόεδρος Γιόαχιμ Γκάουκ μίλησε στο Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο της Γερμανίας κατά την επέτειο μνήμης για την απελευθέρωση του στρατοπέδου συγκέντρωσης του Άουσβιτς πριν από 70 χρόνια.

"Πριν από 70 χρόνια, το στρατόπεδο συγκέντρωσης του Άουσβιτς απελευθερώθηκε από στρατιώτες του Κόκκινου Στρατού. Πριν από 20 περίπου χρόνια, το Κοινοβούλιο συναντήθηκε για πρώτη φορά για να τιμήσει τα θύματα του εθνικοσοσιαλισμού με την Ημέρα Μνήμης. Η μνήμη δεν επιτρέπεται να σβήσει, τόνισε τότε ο Ομοσπονδιακός Πρόεδρος Ρόμαν Χερζόγκ. Και είπε: «Χωρίς τις μνήμες, δεν μπορούμε να νικήσουμε το κακό ούτε θα μπορούμε να διδαχτούμε για το μέλλον».

Έκτοτε, πολλοί εξέχοντες αυτόπτες μάρτυρες μίλησαν μπροστά στην Βουλή - επιζήσαντες από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, από τα γκέτο και από τα καταφύγια, καθώς και επιζήσαντες από πολιορκημένες πόλεις, και τις πόλεις των οποίων ο πληθυσμός εξαφανίστηκε από τον λιμό. Με συγκινητικά λόγια, μας επέτρεψαν να γίνουμε μέρος της μοίρα τους. Και μιλούσαν για τη σχέση των λαών τους με τους Γερμανούς και το γεγονός ότι μετά, τις φρικαλεότητες των Εθνικοσοσιαλιστών, τίποτα δεν ήταν το ίδιο όπως πριν.

Επιτρέψτε μου να αφήσω να μιλήσει ένας μάρτυρας εκείνης της εποχής, ένας μάρτυρας όμως που δεν επιβίωσε από το Ολοκαύτωμα. Εντούτοις, τα ημερολόγια του έχουν παραδοθεί και δημοσιευτεί, έστω και 65 χρόνια μετά το θάνατό του.

Μιλώ για τον Ουίλι Κον. Ήρθε από μια μεγάλη οικογένεια εμπόρων και δίδαξε σε ένα γυμνάσιο στο Βρότσλαβ. Ήταν ένας Ορθόδοξος Εβραίος, βαθιά συνδεδεμένος με τη γερμανική κουλτούρα και ιστορία, παρασημοφορήθηκε με το Σιδηρούν Σταυρό στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Υπό το ναζιστικό καθεστώς έχασε ο Κον την δουλειά του, έχασε φίλους και συγγενείς που αυτοκτόνησαν ή άφησαν τους τόπους τους. Πρόβλεψε το τέλος, ήδη από την στιγμή που έφτασαν τα νέα για την ίδρυση των γκέτο στην κατεχόμενη Πολωνία και των μαζικών πυροβολισμών στην πόλη Λβίβ. Αλλά παρόλο που τα γνώριζε όλα αυτά, ο Κον διατήρησε μία σχεδόν ακλόνητη πίστη στη χώρα του. "Αγαπώ τόσο πολύ τη Γερμανία", έγραψε, "που αυτή η αγάπη δεν μπορεί να κλονιστεί από όλες τις δυσκολίες [...] Πρέπει να είναι κανείς αρκετά αφοσιωμένος, ώστε να μπορέσει να υποταχθεί σε μια κυβέρνηση, που ανήκει σε ένα εντελώς διαφορετικό στρατόπεδο".

Η απόλυτη αφοσίωση του Κον, η οποία φαντάζει σχεδόν ασύλληπτη σε εμάς, διότι εμείς γνωρίζουμε την περαιτέρω εξέλιξη της ιστορίας, η αφοσίωση αυτή του Κον προδόθηκε τελικά πικρά. Στις 25 Νοεμβρίου 1941, πρόθυμοι βοηθοί του καθεστώτος φόρτωσαν την οικογένειά του σε ένα από τα πρώτα τρένα που οδηγούσαν τους Εβραίους από το Βρότσλαβ στον θάνατό τους. Η Ταμάρ, η νεώτερη κόρη του Ουίλι Κον, ήταν μόλις τριών ετών. Τέσσερις μέρες αργότερα, ο τοπικός επικεφαλής των Ες-Ες, Καρλ Γιέγκερ, έγραφε ότι 2.000 Εβραίοι πυροβολήθηκαν με πολυβόλα στο Κάουνας της Λιθουανίας.

Ο Γερμανοεβραίος συγγραφέας Γιάκομπ Βάσερμαν, ένας από τους πιο διαδεδομένους συγγραφείς τη δεκαετία του 1920, είχε ήδη γράψει, στο τέλος του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου, απογοητευμένος: Είναι μάταιο να πάει κανείς στο λαό των ποιητών και των στοχαστών και να τους προσφέρει το χέρι. «Αυτοί λένε», έγραψε, «τι σκέφτεται αυτός με την εβραϊκή αδιακρίσία του; Είναι μάταιο να ζήσει κανείς γι' αυτούς και να πεθάνει γι' αυτούς. Αυτοί λένε: Αυτός είναι Εβραίος».

Ο Εβραίος των αντισημιτών δεν ήταν ένα ον από σάρκα και αίμα. Για εκείνους ήταν το απόλυτο κακό και χρησίμευε ως προβολή για κάθε είδους φόβο, στερεότυπα και εχθρικές εικόνες, και μάλιστα εκείνων που αποκλείουν το ένα το άλλο. Ωστόσο, κανείς δεν έχει πάει τόσο μακριά το μίσος του για τους Εβραίους όσοι οι Εθνικοσοσιαλιστές. Με τη φυλετική τους τρέλα γίνονταν κύριοι της ζωής και του θανάτου.

Αυτοί οι λεγόμενοι «κύριοι» δεν φοβήθηκαν να καταστρέψουν τις υποτιθέμενες «ανάξιες» ζωές, να αποστειρώσουν τους ανθρώπους και να εξαλείψουν τους πολιτικούς αντιπάλους. Όλοι ήταν θύματα της εθνικοσοσιαλιστικής τρέλας της κάθαρσης: οι Σιντί και οι Ρομά, οι σλαβικοί λαοί, οι εργάτες, οι ομοφυλόφιλοι, οι άνθρωποι με αναπηρίες, οι κομμουνιστές, οι σοσιαλδημοκράτες, οι συνδικαλιστές, οι ανθεκτικοί Χριστιανοί, οι Μάρτυρες του Ιεχωβά και όλοι όσοι αντετίθεντο στον κρατικό τρόπο.

Τι μας τρομάζει όμως περισσότερο; Ποτέ πριν ένα κράτος δεν είχε στιγματίσει, διαχωρίσει και εξοντώσει τόσο συστηματικά ολόκληρες ομάδες ανθρώπων, σε τόσο μεγάλο βαθμό, με ειδικά κατασκευασμένα στρατόπεδα θανάτου και μιας λεπτομερώς οργανωμένης, αμείλικτης και άκρως αποτελεσματικής δολοφονικής μηχανής - όπως στο Άουσβιτς, το οποίο έγινε σύμβολο του Ολοκαυτώματος. Όπως και στα άλλα στρατόπεδα εξόντωσης στην κατεχόμενη Πολωνία: Τρεμπλίνκα, Μαϊντάνεκ, Μπέλζεκ, Σομπιμπόρ και Κέλμνο. Και σε άλλα στρατόπεδα, η πείνα, η καταναγκαστική εργασία και οι απάνθρωπες φρικαλεότητες θέρισαν τους ανθρώπους. Και δεκάδες χιλιάδες δολοφονήθηκαν με μαζικές εκτελέσεις στα κατακτημένες μέρη της ανατολικής και θάφτηκαν σε μαζικούς τάφους, όπως στο Καμιάνετς-Ποντίλσκυ και στο Μπάμπι Γιάρ.

Ήταν οι συμμαχικές δυνάμεις, που έβαλαν τέλος σε αυτή τη εξόντωση κατά την προέλασή τους. Τα στρατόπεδα εξόντωσης στα ανατολικά απελευθερώθηκαν από τους Σοβιετικούς στρατιώτες. Σήμερα υποκλινόμαστε και μπροστά σε αυτούς, που έχασαν 231 συντρόφους κατά την απελευθέρωση του Άουσβιτς, με σεβασμό και ευγνωμοσύνη.

Οι Ημέρες Μνήμης οδηγούν μια κοινωνία στο σύνολο της μέσα από τον συλλογισμό πέρα από μια κοινή ιστορία. Γιατί είτε το θέλουμε είτε όχι: τα κρίσιμα γεγονότα αφήνουν τα ίχνη τους – στους εμπλεκόμενους και στους σύγχρονους μάρτυρες, αλλά και στις γενιές που ακολουθούν.

Ένα από τα πιο σημαντικά διδάγματα από την μελέτη του εθνικοσοσιαλιστικού παρελθόντος είναι αναμφίβολα, ότι η σιωπή δεν σβήνει τα εγκλήματα και τις ενοχές. Οι Δυτικοί και Ανατολικοί Γερμανοί το βίωσαν σε ένα πολύ διαφορετικό επίπεδο, κατά βάση όμως με έναν πολύ παρόμοιο τρόπο.

Αμέσως μετά τον πόλεμο, βρισκόταν στο επίκεντρο η ανοικοδόμηση. Στα χρόνια του Οικονομικού Θαύματος¹, πάρα πολλοί άνθρωποι στη Δύση κοιτούσαν μόνο μπροστά, και πολύ λίγοι κοίταζαν πίσω. Η Δικαιοσύνη δίωξε τα ναζιστικά εγκλήματα σε μεμονωμένες μόνο περιπτώσεις. Ακόμη και αν κάποιος διανοούμενος και συγγραφέας αναφέρθηκαν στα έργα τους στη ναζιστική εποχή, ακόμη και αν κάποιες μεμονωμένες ταινίες, μυθιστορήματα και ημερολόγια - όπως αυτό της Άννας Φρανκ – αναφέρονταν στις μοίρες κάποιων Εβραίων, ωστόσο η πλειοψηφία της ανθρωπότητας έμεινε ανεπηρέαστη από όλα αυτά, απομονώθηκε και αυτοπροστατεύθηκε από κάθε συναίσθημα ενοχής και ντροπής, απαρνούμενη τη μνήμη.

Αναδρομικά, είναι ντροπή που τα θύματα του παρελθόντος έγιναν ικέτες. -Είναι ντροπή, που αναφορικά με τις αποζημιώσεις τα δεινά που πέρασαν τα θύματα των

¹ΣτΜ: Σύμφωνα με την Ουλρίκε Χέρμαν, η οποία είναι δημοσιογράφος οικονομικών και συγγραφέας αναφέρει ότι, το «Οικονομικό Θαύμα» εκδηλώθηκε σε ολόκληρη την Ευρώπη και βασιζόταν κυρίως στα δισεκατομμύρια της αμερικανικής βοήθειας για την ανοικοδόμηση της γηραιάς ηπείρου.

Γερμανών άξιζαν λιγότερο από τα δεινά που βίωσαν οι Γερμανοί που υπήρξαν θύματα. Ο πληθυσμός της τότε νεοϊδρυθείσας Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας αισθανόταν ελάχιστη συμπόνια για τα θύματα της εθνικοσοσιαλιστικής βίας, η ίδια η Συμφωνία Αποκατάστασης ²ανάμεσα στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία και το Ισραήλ δεν ήταν καθόλου δημοφιλής στο κοινό.

Η αποσιώπηση του παρελθόντος σταμάτησε σταδιακά μόνο όταν ξεκίνησαν σημαντικές αγωγές εναντίον των ναζιστών δραστών στα τέλη της δεκαετίας του 1950 - η δίκη της ειδικής ομάδας Ουλμ³, η δίκη εναντίον του

Αντολφ Άιχμαν⁴, η δίκη του Άουσβιτς⁵. Οι αγωγές αυτές ανέδειξαν την έκταση αυτών των εγκλημάτων. Με την παρακίνηση από τον θαρραλέο Γενικό Εισαγγελέα της Έσσης, Φριτς Μπάουερ, εκατοντάδες μάρτυρες ανέφεραν φρικαλεότητες που απέδειξαν ότι υπήρξε ένα ολόκληρο σύστημα αφανισμού, ένα σύστημα που πολλοί θεωρούσαν αδιανόητο. Το κοινό τρομοκρατήθηκε. Αλλά δεν υπήρχε πραγματικά εκτεταμένη ανησυχία. Οι περισσότεροι Γερμανοί απαλλάχθηκαν από τις κατηγορίες, καθώς οι ευθύνες επιρρίφθηκαν σε έναν μικρό αριθμό φανατικών και σαδιστών - τον Χίτλερ και το κοντινό περιβάλλον του. Οι υπόλοιποι υποτίθεται ότι ήταν αβοήθητα γρανάζια σε μια επιχείρηση, εντολοδόχοι που εξαναγκάστηκαν σε πράξεις, χωρίς να γνωρίζουν περισσότερες λεπτομέρειες.

Η δικαστική πράξη έπρεπε τελικά να παραμείνει ανικανοποίητη. Ένας μεγάλος αριθμός δικαστών και εισαγγελέων είχαν εργαστεί σε υπεύθυνες θέσεις υπό το Εθνικοσοσιαλιστικό καθεστώς και για αυτό δεν θεώρησαν αναγκαίο να ασκήσουν ποινική δίωξη ή σχετικοποίησαν την ποινική ευθύνη.

Τελείως διαφορετική ήταν η κατάσταση από την άλλη, σε ό,τι αφορά στην αυτοκριτική. Στη δεκαετία του 1960, διανοούμενοι όπως ο Αλεξάντερ και η Μάργκαρετ Μιτσερλιχ⁶ συνέχισαν αυτό που είχε ξεκινήσει νωρίτερα η Χάνα Άρεντ⁷.

²ΣτΜ: Η συγκεκριμένη Συμφωνία έχει καθιερωθεί ως Συμφωνία του Λουξεμβούργου. Κύριος στόχος της ήταν η τροποποίηση ορισμένων δημοσιονομικών διατάξεων των Συνθηκών και ως εκ τούτου οι δημοσιονομικές αρμοδιότητες της Συνέλευσης ενισχύθηκαν καθώς οι χρηματικές εισφορές των κρατών μελών αντικαταστάθηκαν από «ιδίους / ιδίουςπόρους». Υπογράφηκε στις 22 Απριλίου του 1970.

³ΣτΜ: Η δίκη της Ειδικής Ομάδας Ουλμ, η οποία διεξήχθη το 1958 βάσει της Νομοθεσίας της Δυτικής Γερμανίας, ήταν η πρώτη μεγάλη δίκη για ναζιστικά εγκλήματα. Δέκα ύποπτοι, πρώην μέλη αυτής της ομάδας κατηγορήθηκαν για την συμμετοχή τους σε εγκλήματα πολέμου που διεπράχθησαν στη Λιθουανία το 1941.

⁴ΣτΜ: Ο Αντολφ Άιχμαν αποτελούσε τον κεντρικό εγκέφαλο του μεγαλύτερου εγκλήματος του 20^{ου} αιώνα, του Ολοκαυτώματος. Η δίκη του αποτέλεσε ένα από τα συγκλονιστικότερα γεγονότα του 1961. Στις 12 Μαΐου η Μοσάντ φορτώνουν τον Άιχμαν, ναρκωμένο, σε ένα εμπορικό αεροσκάφος της Ελ Αλ και τον οδηγούν στην Ιερουσαλήμ. Ο κατηγορούμενος ήταν έγκλειστος σε ειδικά κατασκευασμένο γυάλιο αλεξίσφαιρο κλωβό. Η δίκη άρχισε στις 11 Απριλίου του 1961, στο Ισραήλ. Η κατηγορία αφορούσε δεκπέντε εν όλω αδικήματα, ανάμεσα στα οποία εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, εγκλήματα κατά των Εβραίων και συμμετοχή εκτός νόμου οργάνωση, την SS.

⁵ΣτΜ: Η δίκη του Άουσβιτς διεξήχθη στην Πολωνία το 1947, όταν οι αρχές της χώρας, και συγκεκριμένα το Ανώτατο Δικαστήριο της Πολωνίας, παρέπεμψε σε δίκη σαράντα πρώην μέλη του προσωπικού του στρατοπέδου συγκέντρωσης Άουσβιτς. Η διαδικασία άρχισε στις 24 Νοεμβρίου 1947 και ολοκληρώθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 1947.

⁶ΣτΜ: Η Μαργκαρέτε Μίτσερλιχ γεννήθηκε το 1917 και πέθανε το 2012, είναι μία εκ των κορυφαίων εκπροσώπων της προοδευτικής πολιτικής και κοινωνικής σκέψης στη μεταπολεμική Γερμανία. Είχε συγγράψει από κοινού με τον άνδρα της Αλεξάντερ Μίτσερλιχ, τη σημαντικότερη μελέτη για τον γερμανικό εθνικοσοσιαλισμό, η οποία φέρει τον τίτλο: «Η ανικανότητα να βιώσει κανείς το πένθος – Αρχές συλλογικής συμπεριφοράς», στην μελέτη αυτή, το ζεύγος Μίτσερλιχ προβαίνει ενδελεχώς και με επιστημονική πληρότητα στην ψυχαναλυτική αυτοψία του ναζιστικού φαινομένου, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι ο γερμανικός λαός δεν μπορεί να συναισθανθεί οδύνη για την φρίκη του Ολοκαυτώματος, ακριβώς επειδή διακατέχεται από μια επίμονη άρνηση της ιδίας του της μνήμης και ως εκ τούτου των συλλογικών ενοχών.

Αναφέρθηκαν επίσης στη συνενοχή του «μικρού άνδρα», ⁸ο οποίος είχε δεσμευτεί σε έναν εγκληματία ηγέτη και δεν ήθελε να αναλάβει καμία ευθύνη για τις συνέπειες των πράξεων του. Μόνο τότε η έρευνα για τα εγκλήματα κέρδισε ευρύτερη κοινωνική σημασία. Με την καθοδήγηση και την υποστήριξη ενός αυξανόμενου αριθμού κριτικών διανοουμένων και καλλιτεχνών, οι Δυτικοί Γερμανοί έμαθαν σταδιακά να αποδέχονται ότι ακόμη και «φυσιολογικοί» άνδρες και γυναίκες είχαν χάσει την ανθρωπιά τους, τη συνείδησή τους και την ηθική τους: συνηθισμένα άτομα από την διπλανή γειτονιά, ακόμη και φίλοι και μέλη της οικογένειας.

Με την τηλεοπτική σειρά "Ολοκαύτωμα" στα τέλη της δεκαετίας του 1970, παρουσιάστηκε για πρώτη φορά η πλευρά των θυμάτων σε ένα πραγματικά ευρύ κοινό. Ποτέ πριν - στην Δυτική και στην Ανατολική Γερμανία - δεν ήρθαν αντιμέτωποι τόσοι Γερμανοί με τη μοίρα μιας εβραϊκής οικογένειας. Ποτέ στο παρελθόν δεν άφησαν τον εαυτό τους να τους αγγίζει κάτι τόσο βαθιά. Έκτοτε, η μνήμη των θυμάτων του Εθνικοσοσιαλισμού έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της αντίληψης που ο κάθε Γερμανός έχει για τον εαυτό του. Κάθε γενιά σε κάθε δεκαετία φροντίζει για το θέμα με τον δικό της τρόπο - συχνά σε έντονες συζητήσεις όπως στην ιστορική Διαμάχη των Ιστορικών ⁹ή στη συζήτηση για το μνημείο του Ολοκαυτώματος¹⁰. Και επειδή οι μελλοντικές γενιές θα ψάξουν και θα βρουν τον δικό τους δρόμο, είμαι βέβαιος ότι η μνήμη των εγκλημάτων από την Εθνικοσοσιαλιστική περίοδο θα παραμείνει ζωντανή.

Και η Ανατολική Γερμανία; Γνωρίζω ότι η τότε νεοϊδρυθείσα Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας ήξερε πολύ καλά πώς να κρατάει πολλούς ανθρώπους δέσμους της, επειδή αυτή παρουσιαζόταν ως το αντιφασιστικό, δηλαδή το καλύτερο γερμανικό κράτος. Πολλοί από αυτούς που κατηγορήθηκαν, στην πραγματικότητα αντικαταστάθηκαν από κομμουνιστές και αντιφασίστες. Οι αντιφασιστικές διαλέξεις και οι ταινίες προκαλούσαν την συμπόνια απέναντι στους δολοφονημένους αντιστασιακούς αγωνιστές. Η πίστη στη Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας παρουσιαζόταν ως μια ηθική υποχρέωση. "Η ΛΔΓ, η πατρίδα μου/ θα είναι για πάντα καθαρή. Η επιστροφή των Ναζιστών/ δεν ενυπάρχει σε αυτήν".

Έγραψε ο Βολφ Μπέρμαν¹¹ τη δεκαετία του 1960.

⁷ΣτΜ: Η Χάνα Άρεντ υπήρξε γερμανοεβραία πολιτικός επιστήμονας και φιλόσοφος, που αργότερα πήρε την αμερικανική υπηκοότητα. Στο έργο της πραγματεύεται τη φύση της εξουσίας και τις έννοιες της άμεσης δημοκρατίας και του ολοκληρωτισμού.

⁸ΣτΜ: Ο «μικρός άνδρας» Πιθανώς προέρχεται από την αγγλική έκφραση "man in the street", η οποία χρησιμοποιείται από το 1831. Στα γερμανικά, "ο μικρός άνδρας" λέγεται ότι εμφανίστηκε στην Αυστρία γύρω στο 1870. Ο Hans Fallada το είπε το 1932 στο κοινωνικό κριτικό μυθιστόρημα "Little Man - What Now?" που αποτελεί λογοτεχνικό κομμάτι.

⁹ΣτΜ: Η Διαμάχη των Ιστορικών αφορά τη θεωρητική διαμάχη, στα τέλη της δεκαετίας του 80 στη Δυτική Γερμανία, μεταξύ συντηρητικών, αριστερών-κεντρικών ακαδημαϊκών και άλλων διανοούμενων σχετικά με τον τρόπο ενσωμάτωσης της ναζιστικής Γερμανίας και του Ολοκαυτώματος στη Γερμανική ιστοριογραφία και, γενικότερα, στην απόψη των Γερμανών για τον εαυτό τους.

¹⁰ΣτΜ: Τον Μάιο του 2005 στην 60^η επέτειο από την πτώση του ναζιστικού καθεστώτος και το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η πόλη του Βερολίνου αφιέρωσε το Μνημείο του Ολοκαυτώματος στη μνήμη των δολοφονημένων Εβραίων από τις δυνάμεις του Χίτλερ.

¹¹ΣτΜ: Ο Βολφ Μπέρμαν ήταν τραγουδοποιός και ποιητής. Ποιήματά του έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά και έχουν μελοποιηθεί από τον Θάνο Μικρούτσικο.

Η κρατική αντιφασιστική δράση της Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Γερμανίας χρησίμευσε επίσης ως υποκατάστατο της έλλειψης δημοκρατικής νομιμοποίησης. Και απελευθερώνοντας την κοινωνία από τη νομική και ηθική ευθύνη για τα εθνικοσοσιαλιστικά εγκλήματα, προώθησε επίσης την καταστολή της αποτυχίας και της ενοχής, ειδικά του λεγόμενου «μικρού άνδρα». Ο Αντιφασισμός τον γλύτωσε από την αυτοκριτική και επέτρεψε στον αδικημένο αλλά και στον ένοχο να ταχθεί με το καλό, με τους αντιφασίστες νικητές. Η μνήμη αφορούσε ωστόσο μόνο την μνήμη των αντιστασιακών αγωνιστών. Τα μνημεία στην Ανατολική Γερμανία που τιμούσαν τα εβραϊκά θύματα της φυλετικής ιδεολογίας, δημιουργήθηκαν μόνο μετά από την πτώση της Λαοκρατικής Δημοκρατίας της Γερμανίας.

Η «δεύτερη ενοχή» για την οποία μίλησε ο Ραλφ Τζιονρνάνο¹², η απροθυμία να διερευνηθούν τα εγκλήματα και να αποζημιωθούν τα θύματα, αυτή η δεύτερη ενοχή υπήρξε δύο φορές στη Γερμανία - στην πρώτη Ομοσπονδιακή Δημοκρατία καθώς και στη Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας. Με την πάροδο του χρόνου, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία, συμπεριλαμβανομένης της επανενωμένης Γερμανίας, έκανε την αντιμετώπιση των εγκλημάτων του παρελθόντος βασικό στοιχείο της ιστορίας της. Με αυτήν την ενοχή έγινε επίσης αξιόπιστος συνέταιρος σε μία ειρηνική και δίκαιη πολιτών και εθνών, κάτι που αναγνωρίζεται ακόμη και από τα αμέτρητα θύματα και τους απογόνους τους. Στη δεκαετία του 1990, για παράδειγμα, χιλιάδες Εβραίοι από την πρώην Σοβιετική Ένωση ανοικοδόμησαν τις εβραϊκές κοινότητες στη Γερμανία και ίδρυσαν νέες επειδή πιστεύουν σε αυτήν τη Γερμανία. Και ο πρώην Ισραηλινός πρόεδρος Σιμόν Πέρες μίλησε εδώ για τη ιδιαίτερη φιλίαμεταξύ Γερμανίας και Ισραήλ. Εάν δεν αντιμετωπίζαμε το παρελθόν μας δεν θα είχαμε λάβει αυτό το δώρο.

Ταυτόχρονα, γνωρίζουμε ότι οι Ημέρες Μνήμης μπορούν να παγώσουν σε ένα τελετουργικό, σε ένα άδειο κέλυφος γεμάτο με τις ίδιες πινελιές. Γνωρίζουμε επίσης, ότι μόνο οι ημέρες μνήμης δεν μας εμποδίζουν να γίνουμε αδιάφοροι εδώ και τώρα.

Θυμάμαι τον εορτασμό της 60ης επετείου από την απελευθέρωση του στρατοπέδου συγκέντρωσης Ζάξενχαουζεν. Ένας από τους ομιλητές, ήταν ο Τόμας Μπέργκεντχαλ¹³, ο οποίος σε ηλικία σχεδόν έντεκα επέζησε της πορείας του θανάτου από το Άουσβιτς στο Ζάξενχαουζεν, μετανάστευσε στις Ηνωμένες Πολιτείες μετά τον πόλεμο, ειδικεύτηκε στο διεθνές δίκαιο και τα ανθρώπινα δικαιώματα ως δικηγόρος και υπήρξε δικαστής στο Διεθνές Δικαστήριο για τη δίωξη των γενοκτονιών. Τότε παρακολούθησα με προσοχή τα λόγια του γιατί έφερε το αμφιθέατρο αντιμέτωπο με μια άβολη αλήθεια. Τι αξίζει, ρώτησε ο Μπέργκεντχαλ, αυτό το «Ποτέ ξανά», η βαθιά υπόσχεση μετά το Άουσβιτς; Δεν υπήρξε η Καμπότζη, η Ρουάντα και το Νταρφούρ; Δεν υπήρξε - θα μπορούσαμε εμείς να προσθέσουμε - η Σρεμπρένιτσα; Και δεν είναι σήμερα η Συρία και το Ιράκ; Ακόμα κι αν τα εγκλήματα

¹²ΣτΜ: Ο Ραλφ Τζιονρνάνο ήταν Γερμανός συγγραφέας και δημοσιογράφος, ο οποίος μετά τις δραματικές εμπειρίες που είχε κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, έγινε κομμουνιστής. Το 1955 εγκαταστάθηκε στην Ανατολική Γερμανία.

¹³ΣτΜ: Ο Τόμας Μπέργκεντχαλ είναι γνωστός, ως ένα από τα πιο νέα θύματα του Ολοκαυτώματος, που επέζησε από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης Άουσβιτς και Ζάξενχαουζεν. Υπήρξε πρώην δικαστής στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.

εδώ δεν έφτασαν στη διάσταση της εθνικοσοσιαλιστικής δολοφονίας, είναι τρομερά απογοητευτικό, είπε ο Τόμας Μπέργκεντχαλ, και παραθέτω «όταν η γενοκτονία και η μαζική δολοφονία γίνονται ρουτίνα». Όταν ο κόσμος δήλωσε μεν «Ποτέ ξανά», αλλά έκλεισε τα μάτια πριν από την επόμενη γενοκτονία ».

Επιτρέψτε μου, απλώς να δηλώσω αυτό το δυσάρεστο γεγονός και να θέσω πάλι το ερώτημα: Είμαστε έτοιμοι και σε θέση να αποτρέψουμε κάτι τέτοιο, ώστε να μην συμβούν μαζικές δολοφονίες; Είμαστε σε θέση να τερματίσουμε τέτοια εγκλήματα και να τα τιμωρήσουμε τους ενόχους; Μήπως μερικές φορές απουσιάζει η βούληση για την καταπολέμηση τέτοιων εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας;

Είχε δημιουργηθεί η εντύπωση ότι η γενοκτονία διώχθηκε μετά το 1948, δηλαδή μετά την σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών ¹⁴για την πρόληψη και τιμωρία των γενοκτονιών. Τα διεθνή ποινικά δικαστήρια έχουν ενεργήσει πολλές φορές. Μπορούν πλέον να ξεκινήσουν διαδικασίες ενάντια σε εκείνους που επιδιώκουν- παραθέτω - "να καταστρέψουν, εν όλω ή εν μέρει, μια εθνική, φυλετική, θρησκευτική ή εθνοτική ομάδα ως τέτοια."

Ταυτόχρονα, η εξέλιξη αυτή μας φέρνει αντιμέτωπους με την πικρή συνειδητοποίηση ότι η τιμωρία σπάνια ενεργεί ως αποτρεπτικό μέσο και ότι η πρόληψη έχει μέχρι στιγμής σπανίως λειτουργήσει εγκαίρως. Από την στιγμή που θα ξεκινήσουν οι δολοφονίες, είναι δύσκολο να σταματήσουν. Μερικές φορές μάλιστα η οποιαδήποτε βοήθεια είναι αδύνατη. Επειδή ακριβώς δεν είμαστε παντοδύναμοι, πρέπει να ζήσουμε με το ηθικό βάρος, ότι η ζωή των ανθρώπων δεν μπορεί να προστατευθεί πάντα και παντού. Ακριβώς όπως το Σαλόμ, η κατάσταση της απόλυτης ευδαιμονίας δεν μπορεί ποτέ να επιτευχθεί στη γη, έτσι και το «ποτέ ξανά» δεν μπορεί να επιτευχθεί πλήρως. Ως ηθική προσφορά, ως εσωτερική πυξίδα, παραμένει, ωστόσο, απαραίτητη. Επειδή η προσπάθεια για ειρηνική και δίκαιη συνύπαρξη ανθρώπων και λαών είναι μια σημαντική, ναι, ίσως η πιο σημαντική κατευθυντήρια γραμμή για τις ενέργειές μας. Και αν δεν είμαστε σε θέση να εμποδίσουμε εντελώς την καταστροφή, είμαστε ακόμη υποχρεωμένοι να την περιορίσουμε, να την αποκηρύξουμε και να εργαστούμε για να διασφαλίσουμε ότι δεν θα επιτρέψουμε να φτάσουμε σε αυτό το σημείο.

Οι μελλοντικές γενιές σίγουρα θα αναζητήσουν νέες μνήμες. Και ενώ το Ολοκαύτωμα δεν μπορεί πλέον να είναι ένα από τα βασικά στοιχεία της γερμανικής ταυτότητας για όλους τους πολίτες, εξακολουθούν να ισχύουν τα ακόλουθα: Δεν υπάρχει γερμανική ταυτότητα χωρίς το Άουσβιτς. Η μνήμη του Ολοκαυτώματος παραμένει θέμα όλων των πολιτών που ζουν στη Γερμανία. Ανήκει στην ιστορία αυτής της χώρας. Και παραμένει κάτι συγκεκριμένο, εδώ στη Γερμανία, όπου περνάμε καθημερινά μπροστά από σπίτια από τα οποία εκδιώχθηκαν Εβραίοι, εδώ στη Γερμανία, όπου σχεδιάστηκε και οργανώθηκε η εξολόθρευση. Εδώ, ο τρόμος

¹⁴ΣτΜ: Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών έχει ως στόχο την πρόληψη και την καταστολή του εγκλήματος της Γενοκτονίας. Τέθηκε σε ισχύ στις 12 Ιανουαρίου του 1951 σύμφωνα με το άρθρο XIII.

μπροστά στο παρελθόν είναι πιο κοντά και η ευθύνη για το παρόν και το μέλλον είναι μεγαλύτερη και πιο δεσμευτική από ό,τι σε οποιοδήποτε άλλο μέρος.

Σε ορισμένες συζητήσεις και μελέτες, συναντώ την ανησυχία ότι το ενδιαφέρον της νεότερης γενιάς για τα εθνικοσοσιαλιστικά εγκλήματα θα μειωθεί. Δεν συμμερίζομαι αυτήν την ανησυχία, αλλά γνωρίζω ότι η αντιμετώπιση του παρελθόντος θα συνεχίσει να αλλάζει και πρέπει να αλλάξει. Πολλοί μάρτυρες της εποχής εκείνης είχαν απωθήσει το παρελθόν και τα παιδιά τους είχαν παραπονεθεί για την απώθηση αυτή. Τα εγγόνια τους δείχνουν τώρα ότι η αύξηση της χρονικής απόστασης μπορεί επίσης να είναι ένα πλεονέκτημα. Οι νέοι μπορούν να αντιμετωπίσουν το ηθικό παρελθόν πιο ανοιχτά. Είναι πάντα εκπληκτικό σε ποιο βαθμό τα εγγόνια και τα δισέγγονα ερευνούν θαμμένες, οικογενειακές ιστορίες-ταμπού, εξερευνούν το εβραϊκό παρελθόν των σπιτιών και των γειτονιών τους και βυθίζονται στις βιογραφίες των εκδιωγμένων. Και ακόμη πιο εντυπωσιακό το πώς βλέπουν σε ανθρώπους που έσωσαν τους Εβραίους όχι μόνο ηθικά πρότυπα, αλλά και τις ανταποδείξεις στην παλιά άποψη: της παλιάς διατριβής. Κανείς δεν θα μπορούσε να κάνει τίποτα!

Ακόμα κι αν στο μέλλον θα πρέπει να κάνουμε κάτι χωρίς να ερχόμαστε σε επαφή με τους μάρτυρες εκείνων των καιρών, το συναισθηματικό πλήγμα δεν πρέπει να χαθεί. Οι απόγονοι τρίτης και τέταρτης γενιάς, ακόμη και άνθρωποι χωρίς γερμανικές ρίζες, αισθάνονται συγκινημένοι όταν ανακαλύπτουν στις βαλίτσες των δολοφονημένων στο Άουσβιτς τα ονόματα των ιδιοκτητών τους. Όταν συναντούν τα ερείπια των ανατιναγμένων κρεματορίων στη χαμένη απεραντοσύνη του Μπίρκεναου. Όταν διαβάζουν το ημερολόγιο της Άννας Φρανκ ή βλέπουν την ταινία “Ο Πιανίστας”. Ξανά και ξανά βλέπουμε πως οι αυτοβιογραφίες, τα ντοκιμαντέρ, οι ταινίες μεγάλου μήκους, οι συνεντεύξεις με τους επιζώντες ή οι επισκέψεις σε πρώην μέρη τρόμου θυμίζουν στους νέους το παρελθόν και τα βάσανα και ανοίγουν τις ψυχές τους.

Το συναισθηματικό πλήγμα δεν εντοπίζεται μόνο σε νέους που έχουν οικογενειακή σχέση με το Εθνικοσοσιαλιστικό παρελθόν. Άνθρωποι, που αναγνωρίζουν στη γερμανική ιστορία τι είναι ανθρώπινα δυνατό και ότι η μισανθρωπία, ο φανατισμός και η προθυμία για δολοφονία μπορούν να επαναληφθούν αλλού με διαφορετικό πρόσχημα, επηρεάζονται επίσης.

"Οι άνθρωποι το έκαναν αυτό στους ανθρώπους": Η Πολωνός συγγραφέας Ζόφια Ναλόκοσκα¹⁵ έγραψε αυτό που είδε ως μέλος μιας διεθνούς επιτροπής έρευνας για τα στρατόπεδα συγκέντρωσης αμέσως μετά την απελευθέρωση. Αυτή η παγκόσμια διάσταση του Ολοκαυτώματος οδήγησε τα Ηνωμένα Έθνη να ολοκληρώσουν τη Διεθνή Ημέρα Μνήμης για τα Θύματα του Ολοκαυτώματος το 2005 - ως ανθρώπινη υποχρέωση απέναντι στους ανθρώπους.

¹⁵ΣτΜ: Η Ζόφια Ναλόκοσκα ήταν Πολωνή πεζογράφος, δραματουργός και παραγωγός δοκιμίων. Υπηρέτησε ως εκτελεστικό μέλος της διάσημης Πολωνικής Λογοτεχνικής Ακαδημίας, κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου.

Το Ολοκαύτωμα ως έγκλημα κατά της Ανθρωπότητας – ακόμη και οι μετανάστες προσεγγίζουν το θέμα με αυτόν τον τρόπο κι ας μην αισθάνονται σαν Γερμανοί. Αυτό το μονοπάτι δεν είναι πάντα εύκολο. Μερικοί μετανάστες υπέστησαν διώξεις στις χώρες καταγωγής τους. Μερικοί προέρχονται από χώρες όπου ο αντισημιτισμός και το μίσος για το Ισραήλ είναι κοινά. Όπου αυτές οι συμπεριφορές έχουν αντίκτυπο στους μετανάστες και καθορίζουν την αντίληψη των τρεχόντων γεγονότων, πρέπει να τους μεταφέρουμε επίμονα την ιστορική αλήθεια και να τους μεταλτπαμπαδεύσουμε την ευθύνη απέναντι στις αξίες αυτής της κοινωνίας.

Όλοι εμείς που αποκαλούμε τη Γερμανία το σπίτι μας, όλοι έχουμε την ευθύνη για τον δρόμο που θα ακολουθήσει η χώρα μας. Μια νεαρή γυναίκα από μια οικογένεια μεταναστών το έγραψε υπέροχα σε μια επιστολή: «Δεν έχω Γερμανούς προγόνους, αλλά θα έχω Γερμανούς απογόνους. Και θα λογοδοτήσω αν γίνονται σήμερα στο έδαφος μας αδικίες και φρικαλεότητες ».

Σε αυτή τη χώρα εντάσσονται όλοι σε μια κοινότητα ευθύνης κι ας μην προέρχονται από μια κοινότητα εμπειρίας. Αλλά βρισκόμαστε όλοι ξανά σε μία κοινή βούληση.

Όσο ζω, θα υποφέρω από το γεγονός ότι το γερμανικό έθνος με την τόσο αξιοσέβαστη κουλτούρα του ήταν ικανό για τα πιο εξωφρενικά ανθρώπινα εγκλήματα. Ακόμη και μια πειστική παρουσία της φοβερής πολιτιστικής κουλτούρας δεν θα μπορούσε να ηρεμήσει την καρδιά και το μυαλό μου. Υπάρχει μια διάλυση στην υφή της εθνικής μας ταυτότητας, η οποία παραμένει οδυνηρά ζωντανή στη συνείδηση. Όποιος θέλει να "ζήσει στην αλήθεια" δεν θα το αρνηθεί ποτέ.

Και όμως, μετά από τις σκοτεινές νύχτες της δικτατορίας, μετά από ενοχή και ντροπή και τύψεις, καταφέραμε να διαμορφώσουμε κάτι φωτεινό στο οποίο μπορούμε επιτέλους να πιστέψουμε.

Το κάναμε όταν δώσαμε πάλι στον νόμο την εγκυρότητα και την αξιοπρέπεια του. Το κάναμε όταν αναπτύξαμε συμπόνια για τα θύματα. Και το κάνουμε σήμερα όταν κινούμαστε ενάντια σε όλες τις μορφές αποκλεισμού και βίας και προσφέρουμε ένα ασφαλές σπίτι σε όσους καταφεύγουν σε μας από διώξεις, πόλεμο και τρόμο. Το ηθικό καθήκον δεν εκπληρώνεται μόνο στη μνήμη.

Υπάρχει επίσης μια βαθιά, ανεξίτηλη βεβαιότητα μέσα μας: από την ανάμνηση προκύπτει μια υποχρέωση, η οποία μας λέει «Προστατέψτε και διατηρήστε την ανθρωπότητα! Προστατέψτε τα δικαιώματα όλων!». Αυτό το λέμε σε μια στιγμή, που στη Γερμανία πρέπει να ενωθούμε για άλλη μια φορά προκειμένου να στηρίξουμε τη συνύπαρξη διαφορετικών πολιτισμών και θρησκειών.

2. Πρωτότυπο

Rede des ehemaligen Bundespräsidenten Joachim Gauck

Gedenken an die Befreiung von Auschwitz

27.01.2015, 10:08 Uhr

Die Rede von Bundespräsident Joachim Gauck im Wortlaut

Bundespräsident Joachim Gauck sprach im Bundestag bei der zentralen Gedenkfeier zur Befreiung des Konzentrationslagers Auschwitz vor 70 Jahren. Lesen Sie hier seine Rede im Wortlaut.

"Heute vor 70 Jahren wurde das Konzentrationslager Auschwitz durch Soldaten der Roten Armee befreit. Vor bald 20 Jahren versammelte sich der Bundestag erstmals, um mit einem eigenen Gedenktag an die Opfer des Nationalsozialismus zu erinnern. Die Erinnerung dürfe nicht enden, forderte damals Bundespräsident Roman Herzog. Und er sagte: "Ohne Erinnerung gibt es weder Überwindung des Bösen noch Lehren für die Zukunft."

Viele prominente Zeitzeugen haben seitdem hier vor dem Hohen Haus geredet – Überlebende aus den Konzentrationslagern, aus den Ghettos und dem Untergrund, auch Überlebende belagerter, ausgehungelter Städte. In bewegenden Worten haben sie uns teilhaben lassen an ihrem Schicksal. Und sie haben gesprochen über das Verhältnis zwischen ihren Völkern und den Deutschen, in dem nach den Gräueltaten der Nationalsozialisten nichts mehr so war wie zuvor.

Erlauben Sie mir, auch heute zunächst einen Zeitzeugen zu Wort kommen zu lassen, einen Zeitzeugen allerdings, der den Holocaust selbst nicht überlebte. Seine Tagebücher aber sind überliefert und veröffentlicht, wenn auch erst 65 Jahre nach seinem Tod.

Ich spreche von Willy Cohn. Er stammte aus einer gut situierten Kaufmannsfamilie und unterrichtete an einem Breslauer Gymnasium. Er war ein orthodoxer Jude, tief verbunden mit deutscher Kultur und Geschichte, im Ersten Weltkrieg ausgezeichnet mit dem Eisernen Kreuz. Unter dem NS-Regime verlor Cohn seine Arbeit, er verlor Freunde und Verwandte durch Selbstmord und Ausreise. Er ahnte das Ende, als ihn Nachrichten von der Errichtung der Ghettos im besetzten Polen erreichten und von

Massenerschießungen in Lemberg. Doch obwohl er all dies wusste, bewahrte sich Cohn eine nahezu unerschütterliche Treue zu dem Land, das ihm das seine schien. "Ich liebe Deutschland so", schrieb er, "dass diese Liebe auch durch alle Unannehmlichkeiten nicht erschüttert werden kann. [...] Man muss loyal genug sein, um sich auch einer Regierung zu fügen, die aus einem ganz anderen Lager kommt."

Cohns Loyalität, deren Unbedingtheit uns fast unbegreiflich erscheint, weil wir den weiteren Verlauf der Geschichte kennen, Cohns Loyalität wurde auf das Bitterste enttäuscht. Am 25. November 1941 verluden willige Helfer seine Familie in einen der ersten Züge, die Juden aus Breslau in den Tod deportierten. Tamara, die jüngste Tochter von Willy Cohn, war gerade drei Jahre alt. Vier Tage später hielt der SS-Standartenführer Karl Jäger fest, dass 2.000 Juden im litauischen Kaunas mit Maschinengewehren erschossen worden seien.

Überlebende besuchten am Dienstag das Konzentrationslager Auschwitz zum Gedenken an die Befreiung durch die Rote Armee vor 70...

Der deutsch-jüdische Schriftsteller Jakob Wassermann, der in den 1920er Jahren zu den meistgelesenen Autoren zählte, hatte bereits Ende des Ersten Weltkrieges desillusioniert geschrieben: Es sei vergeblich, unter das Volk der Dichter und Denker zu gehen und ihnen die Hand zu bieten. "Sie sagen", schrieb er, "was nimmt er sich heraus mit seiner jüdischen Aufdringlichkeit? Es ist vergeblich, für sie zu leben und für sie zu sterben. Sie sagen: er ist Jude."

Der Jude der Antisemiten war kein Wesen aus Fleisch und Blut. Er galt als das Böse schlechthin und diente als Projektionsfläche für jede Art von Ängsten, Stereotypen und Feindbildern, sogar solchen, die einander ausschließen. Allerdings ist niemand in seinem Judenhass so weit gegangen wie die Nationalsozialisten. Mit ihrem Rassenwahn machten sie sich zu Herren über Leben und Tod.

Diese sogenannten "Herrenmenschen" schreckten auch nicht davor zurück, angeblich "unwertes" Leben zu vernichten, Menschen zu sterilisieren und den politischen Gegner auszuschalten. Sie alle wurden Opfer des nationalsozialistischen Säuberungswahns: Sinti und Roma, die slawischen Völker, Zwangsarbeiterinnen und Zwangsarbeiter, Homosexuelle, Menschen mit Behinderungen, Kommunisten, Sozialdemokraten, Gewerkschafter, widerständige Christen, Zeugen Jehovas und alle anderen, die sich dem staatlichen Terror widersetzen.

Was uns aber am meisten entsetzt: Nie zuvor hat ein Staat ganze Menschengruppen so systematisch stigmatisiert, separiert und vernichtet: in so großer Zahl, mit eigens geschaffenen Todeslagern und einer präzise durchorganisierten, unerbittlichen und hocheffizient betriebenen Tötungsmaschinerie – so wie in Auschwitz, das zum Symbol für den Holocaust wurde. So wie in den übrigen Vernichtungslagern im besetzten Polen: Treblinka, Majdanek, Belzec, Sobibor und Kulmhof. In anderen

Lagern wurden die Menschen durch Hunger, Zwangsarbeit und unmenschliche Grausamkeiten dahingerafft. Und Zehntausende wurden bei Massenexekutionen in den eroberten Orten des Ostens erschossen und in Massengräbern verscharrt, wie in Kamenez-Podolsk und BabiJar.

Es waren die Truppen der Alliierten, die diesem Morden bei ihrem Vormarsch ein Ende bereiteten. Die Vernichtungslager im Osten wurden von den Sowjetsoldaten befreit. Vor ihnen, die allein bei der Befreiung von Auschwitz 231 Kameraden verloren, verneigen wir uns auch heute in Respekt und Dankbarkeit.

Gedenktage führen eine Gesellschaft zusammen in der Reflexion über die gemeinsame Geschichte. Denn ob wir es wollen oder nicht: Einschneidende Ereignisse hinterlassen ihre Spuren – bei den Akteuren und Zeitzeugen, aber auch bei den nachfolgenden Generationen.

Eine der wichtigsten Lehren aus dem Umgang mit der nationalsozialistischen Vergangenheit lautet zweifellos, dass Verschweigen offenkundiges Verbrechen und offenkundige Schuld nicht tilgt. Das erlebten West- und Ostdeutsche in einem ganz unterschiedlichen Umfeld, im Kern jedoch auf ganz ähnliche Weise.

Gleich nach dem Krieg stand der Wiederaufbau im Vordergrund. In den Jahren des Wirtschaftswunders schauten im Westen zu viele Menschen nur nach vorn, und zu wenige auch zurück. NS-Verbrechen verfolgte die Justiz nur schleppend und in Einzelfällen. Mochten einzelne Intellektuelle und Schriftsteller die NS-Zeit auch thematisieren, mochten einzelne Filme, Romane und Tagebücher auch auf jüdische Schicksale verweisen – etwa auf das von Anne Frank –, so blieb die Mehrheit davon doch unberührt. Sie schottete sich ab und schützte sich vor Schuld- und Schamgefühlen, indem sie die Erinnerung verweigerte.

Im Rückblick ist es beschämend, dass aus den Opfern von einst nun Bittsteller wurden – beschämend, wenn bei Entschädigungen das Leiden von Opfern der Deutschen weniger wert war als das Leiden deutscher Opfer. Die Bevölkerung der jungen Bundesrepublik kannte wenig Mitgefühl mit den Opfern nationalsozialistischer Gewalt. Das Wiedergutmachungsabkommen mit Israel war in der Öffentlichkeit keineswegs populär.

Das Schweigen wurde erst allmählich durchbrochen, als Ende der 1950er Jahre größere Prozesse gegen nationalsozialistische Täter begannen – der Ulmer Einsatzgruppenprozess, der Prozess gegen Adolf Eichmann, die Auschwitz-Prozesse. Sie machten das Ausmaß der Verbrechen sichtbar. Auf Betreiben des unerschrockenen hessischen Generalstaatsanwalts Fritz Bauer berichteten Hunderte von Zeugen über Gräueltaten, die belegten, dass es ein ganzes System der Vernichtung gab, ein System, das viele nicht für vorstellbar gehalten hatten. Zwar war das Erschrecken in der Öffentlichkeit groß. Aber eine wirklich umfassende

Betroffenheit stellte sich noch nicht ein. Die meisten Deutschen sprachen sich selbst frei, indem sie Schuld und Verantwortung einer kleinen Zahl von Fanatikern und Sadisten zuschoben – Hitler und seiner allernächsten Umgebung. Die übrigen galten als angeblich hilflose Rädchen in einem Getriebe, als reine Befehlsempfänger, die gezwungen waren, auszuführen, was ihnen im Grunde fremd gewesen sei.

Die juristische Aufarbeitung sollte letztlich sehr unbefriedigend bleiben. Sehr viele Richter und Staatsanwälte waren an verantwortlichen Stellen des nationalsozialistischen Regimes tätig gewesen. Sie sahen keinen Bedarf für Strafverfolgung oder relativierten die strafrechtliche Verantwortung.

Anders hingegen verhielt es sich mit der selbstkritischen Reflexion. In den 1960er Jahren setzten Intellektuelle wie Alexander und Margarete Mitscherlich fort, was Hannah Arendt schon früher begonnen hatte. Sie fragten auch nach der Mitschuld des "kleinen Mannes", der sich einem verbrecherischen Führer verschrieben hatte und für die Folgen keine Verantwortung übernehmen wollte. Erst da gewann die Auseinandersetzung mit den Verbrechen größere gesellschaftliche Bedeutung. Vorangetrieben und unterstützt durch eine wachsende Zahl kritischer Intellektueller und Künstler lernten die Westdeutschen langsam zu akzeptieren, dass es auch ganz "normale" Männer und Frauen gewesen waren, die ihre Menschlichkeit, ihr Gewissen und ihre Moral verloren hatten: oft Menschen aus der nächsten Nachbarschaft, sogar Freunde und Mitglieder der eigenen Familie.

Mit der Fernsehserie "Holocaust" Ende der 1970er Jahre erschloss sich einer wirklich breiten Öffentlichkeit schließlich die Perspektive der Opfer. Nie zuvor hatten sich – in West und Ost – so viele Deutsche dem Schicksal einer jüdischen Familie gestellt. Niemals zuvor hatten sich so viele davon so tief berühren lassen.

Seit jener Zeit ist das Gedenken an die Opfer des Nationalsozialismus zu einem festen Bestandteil unseres Selbstverständnisses geworden. Jede Generation, ja, jedes Jahrzehnt hat sich des Themas auf eigene Weise vergewissert – oft in heftigen Debatten wie im Historikerstreit oder in der Auseinandersetzung um das Holocaust-Mahnmal. Und weil auch künftige Generationen ihren eigenen Zugang suchen und finden werden, bin ich sicher, dass die Erinnerung an die Verbrechen aus der nationalsozialistischen Zeit lebendig bleiben wird.

Und im anderen Teil Deutschlands? Ich weiß zwar, dass die junge DDR viele Menschen an sich zu binden verstand, weil sie als der antifaschistische, also der bessere deutsche Staat erschien. Viele von denen, die belastet waren, wurden tatsächlich durch Kommunisten und Antifaschisten ersetzt. Antifaschistische Lektüre und antifaschistische Filme bewegten zu Mitgefühl mit ermordeten Widerstandskämpfern. Loyalität gegenüber der DDR erschien als moralisches Gebot.

"Die DDR, mein Vaterland / ist sauber immerhin

Die Wiederkehr der Nazizeit / ist absolut nicht drin",

dichtete Wolf Biermann noch in den 1960er Jahren.

Der staatliche Antifaschismus der DDR diene allerdings auch als Ersatz für fehlende demokratische Legitimation. Und indem er die Gesellschaft pauschal von der rechtlichen und moralischen Verantwortung für die nationalsozialistischen Verbrechen freisprach, beförderte auch er das Verdrängen von Versagen und Schuld, gerade auch des sogenannten "kleinen Mannes".

Er ersparte ihm die kritische Selbstreflexion und ermöglichte dem Belasteten und sogar noch dem Schuldigen, sich auf die Seite der Guten zu schlagen, zu den antifaschistischen Siegern. Das Gedenken galt zudem fast nur den Widerstandskämpfern. An die jüdischen Opfer, die aus Gründen der Rassenideologie ausgelöscht worden waren, erinnern die Gedenkstätten im Osten Deutschlands angemessen erst seit dem Untergang der DDR.

Die "zweite Schuld", von der Ralph Giordano sprach, also der Unwille, sich der Aufarbeitung der Verbrechen zu stellen und die Opfer zu entschädigen, diese zweite Schuld gab es in Deutschland zwei Mal – in der frühen Bundesrepublik wie auch in der DDR.

Im Laufe der Zeit hat die Bundesrepublik, auch die wiedervereinigte, die Konfrontation mit den Verbrechen der Vergangenheit zu einem Kernbestand ihrer Geschichtserzählung gemacht. Auch dadurch ist sie zum glaubwürdigen Partner für ein friedvolles und gleichberechtigtes Zusammenleben von Bürgern und Nationen geworden, akzeptiert sogar von vielen Opfern und ihren Nachkommen. So haben in den 1990er Jahren Abertausende von Juden aus der ehemaligen Sowjetunion die jüdischen Gemeinden in Deutschland belebt und neue gegründet, weil sie an dieses Deutschland glauben. Und der frühere israelische Staatspräsident Shimon Peres hat hier an dieser Stelle von der einzigartigen Freundschaft zwischen Deutschland und Israel gesprochen. Ohne den Blick zurück wäre uns dieses Geschenk nicht zuteil geworden.

Zugleich wissen wir: Gedenktage können zu einem Ritual erstarren, zu einer leeren Hülle, gefüllt mit den stets gleichen Beschwörungsformeln. Wir wissen auch: Gedenktage allein bewahren uns nicht davor, im Hier und Heute gleichgültig zu werden.

Ich erinnere mich an die Feier anlässlich des 60. Jahrestages der Befreiung des Konzentrationslagers Sachsenhausen. Zu den Rednern gehörte Thomas Buergenthal: Mit knapp elf Jahren hatte er den Todesmarsch von Auschwitz nach Sachsenhausen überlebt, nach dem Krieg war er in die Vereinigten Staaten emigriert, hatte sich als

Jurist auf Völkerrecht und Menschenrechte spezialisiert und war als Richter beim Internationalen Gerichtshof an der Verfolgung von Völkermord beteiligt.

Mir sind seine Worte damals sehr nachgegangen, denn er konfrontierte das Auditorium mit einer unbequemen Wahrheit. Was ist es wert, fragte Buergenthal, dieses "Nie wieder", das zentrale Versprechen nach Auschwitz? Gab es nicht – so Buergenthal damals – Kambodscha, Ruanda und Darfur? Gab es nicht – so könnten wir hinzufügen – Srebrenica? Und gibt es heute nicht Syrien und Irak? Auch wenn hier die Verbrechen nicht die Dimension nationalsozialistischen Mordens erreichten und erreichen, so sei es doch schrecklich entmutigend, erklärte Thomas Buergenthal, und ich zitiere, "wenn Genozid und Massenmord fast Routine werden". Wenn die Welt "Nie wieder" erkläre, aber "die Augen vor dem nächsten Genozid" verschließe.

Gestatten Sie mir, nicht einfach bei der Konstatierung dieser bedrückenden Tatsache stehenzubleiben, sondern weiter nachzufragen: Sind wir denn bereit und fähig zur Prävention, damit es gar nicht erst zu Massenmorden kommt? Sind wir überhaupt imstande, derartige Verbrechen zu beenden und sie zu ahnden? Fehlt manchmal nicht auch der Wille, sich einzusetzen gegen solche Verbrechen gegen die Menschlichkeit?

Es ist ein großer Erfolg, dass Völkermord seit 1948 verfolgt werden kann, nämlich seit der Verabschiedung der UN-Konvention über die Verhütung und Bestrafung des Völkermordes. Internationale Strafgerichtshöfe sind mehrfach tätig geworden. Sie können gegen jene ermitteln, die danach trachten, – ich zitiere – "eine nationale, rassische, religiöse oder durch ihr Volkstum bestimmte Gruppe als solche ganz oder teilweise zu zerstören".

Zugleich konfrontiert uns die Entwicklung aber auch mit der bitteren Erkenntnis, dass Strafe nur selten abschreckend wirkt und Prävention bislang selten rechtzeitig erfolgte. Ist die mörderische Dynamik erst einmal in Gang gesetzt, ist sie nur schwer zu stoppen. Oft ist Hilfe sogar unmöglich. Weil wir nicht allmächtig sind, haben wir zu leben mit der moralischen Bürde, das Leben von Menschen nicht immer und überall schützen zu können. Ebenso wenig, wie der Schalom, der Zustand umfassender Glückseligkeit, jemals auf Erden zu erreichen ist, wird sich das "Nie wieder" gänzlich erfüllen. Als moralisches Gebot, als innerer Kompass, bleibt es dennoch unverzichtbar. Denn das Streben nach friedlichem und gerechtem Zusammenleben von Menschen und Völkern ist eine wichtige, ja, wohl die wichtigste Richtschnur unseres Handelns. Und wenn wir das Unheil schon nicht gänzlich zu bannen vermögen, so sind wir doch angehalten, es zu ächten und dafür zu arbeiten, es nicht soweit kommen zu lassen.

Gewiss werden nachfolgende Generationen neue Formen des Gedenkens suchen. Und mag der Holocaust auch nicht mehr für alle Bürger zu den Kernelementen deutscher Identität zählen, so gilt doch weiterhin: Es gibt keine deutsche Identität ohne Auschwitz. Die Erinnerung an den Holocaust bleibt eine Sache aller Bürger, die in

Deutschland leben. Er gehört zur Geschichte dieses Landes. Und es bleibt etwas Spezifisches: hier in Deutschland, wo wir täglich an Häusern vorbeigehen, aus denen Juden deportiert wurden; hier in Deutschland, wo die Vernichtung geplant und organisiert wurde; hier ist der Schrecken der Vergangenheit näher und die Verantwortung für Gegenwart und Zukunft größer und verpflichtender als anderswo.

In manchem Gespräch und in mancher Studie begegnet mir die Befürchtung, das Interesse der jungen Generation an den nationalsozialistischen Verbrechen werde schwinden. Ich teile diese Sorge nicht, bin mir aber bewusst, dass sich die Auseinandersetzung mit der Vergangenheit weiter verändern wird und verändern muss. Viele Zeitzeugen hatten die Vergangenheit verdrängt, ihre Kinder die Verdrängung beklagt. Bei den Enkeln zeigt sich jetzt, dass zunehmende Distanz auch von Vorteil sein kann. Die Jungen können sich der schambehafteten Vergangenheit offener und uneingeschränkter stellen. Es überrascht immer wieder, in welchem Maße gerade Enkel und Urenkel verschüttete, tabuisierte Familiengeschichten erforschen, die jüdische Vergangenheit ihrer Wohnhäuser und Stadtteile erkunden und sich in Biographien von Verfolgten und Verfolgern versenken. Und wie sie in Menschen, die Juden retteten, nicht allein moralische Vorbilder sehen, sondern auch den Gegenbeweis zur alten These: Man hätte ja doch nichts tun können!

Selbst wenn wir in Zukunft auf die Begegnung mit Zeitzeugen verzichten müssen, so muss die emotionale Betroffenheit nicht verloren gehen. Auch Angehörige der dritten und vierten Generation, auch Menschen ohne deutsche Wurzeln fühlen sich berührt, wenn sie in Auschwitz auf Koffern der Ermordeten die Namen ihrer einstigen Besitzer entdecken. Wenn sie in der verlorenen Weite von Birkenau auf die Reste der gesprengten Krematorien stoßen. Wenn sie das "Tagebuch der Anne Frank" lesen oder den Film "Der Pianist" sehen. Wir erleben immer wieder, dass Autobiographien, Dokumentationen, Spielfilme, Interviews mit Überlebenden oder Besuche an ehemaligen Stätten des Grauens auch jungen Menschen vergangenes Leid erschließen und ihre Seelen öffnen.

Betroffenheit stellt sich auch nicht nur bei jungen Menschen ein, die einen familiären Bezug zur nationalsozialistischen Vergangenheit haben. Betroffen reagieren auch Menschen, die in der deutschen Geschichte erkennen, was menschenmöglich ist, und dass sich Menschenfeindlichkeit, Fanatismus und Mordbereitschaft in anderem Gewand anderswo wiederholen können.

"Das haben Menschen Menschen angetan": Auf diesen so einfach wie erschreckenden Nenner brachte die polnische Schriftstellerin Zofia Nałkowska, was sie als Mitglied einer internationalen Untersuchungskommission unmittelbar nach der Befreiung in den Konzentrationslagern gesehen hatte. Diese universelle Dimension des Holocaust ließ die Vereinten Nationen im Jahr 2005 den Internationalen Tag des Gedenkens an die Opfer des Holocaust beschließen – als eine Verpflichtung des Menschen gegenüber dem Menschen.

Der Holocaust als Menschheitsverbrechen – diesen Weg der Annäherung haben auch Eingewanderte, selbst wenn sie sich nicht oder noch nicht als Deutsche fühlen. Dieser Weg ist nicht immer leicht. Manche Einwanderer erlitten in ihren Herkunftsländern selbst Verfolgung. Manche kommen aus Ländern, in denen Antisemitismus und Hass auf Israel verbreitet sind. Wo derartige Haltungen bei Einwanderern nachwirken und die Wahrnehmung aktueller Ereignisse bestimmen, haben wir ihnen beharrlich die historische Wahrheit zu vermitteln und sie auf die Werte dieser Gesellschaft zu verpflichten.

Wir alle, die Deutschland unser Zuhause nennen, wir alle tragen Verantwortung dafür, welchen Weg unser Land gehen wird. Eine junge Frau aus einer Einwandererfamilie hat es in einem Brief wunderbar formuliert: "Ich habe keine deutschen Vorfahren, aber ich werde deutsche Nachfahren haben. Und die werden mich zur Rechenschaft ziehen, wenn heute Ungerechtigkeiten und Unmenschlichkeiten auf unserem Boden ausgeübt werden".

Hier ist jemand eingetreten in eine Verantwortungsgemeinschaft, die nicht aus einer Erfahrungsgemeinschaft herrührt. Aber wir finden uns wieder in einem gemeinsamen Willen.

Solange ich lebe, werde ich darunter leiden, dass die deutsche Nation mit ihrer so achtenswerten Kultur zu den ungeheuerlichsten Menschheitsverbrechen fähig war. Selbst eine überzeugende Deutung des schrecklichen Kulturbruchs wäre nicht imstande, mein Herz und meinen Verstand zur Ruhe zu bringen. Da ist ein Bruch eingewebt in die Textur unserer nationalen Identität, der im Bewusstsein quälend lebendig bleibt. Wer "in der Wahrheit leben" will, wird dies niemals leugnen.

Und doch konnten wir nach den dunklen Nächten der Diktatur, nach Schuld und Scham und Reue ein taghelles Credo formulieren.

Wir taten es, als wir dem Recht seine Gültigkeit und seine Würde zurückgaben. Wir taten es, als wir Empathie mit den Opfern entwickelten. Und wir tun es heute, wenn wir uns jeder Art von Ausgrenzung und Gewalt entgegenstellen und jenen, die vor Verfolgung, Krieg und Terror zu uns flüchten, eine sichere Heimstatt bieten.

Die moralische Pflicht erfüllt sich nicht nur im Erinnern. In uns existiert auch eine tiefe, unauslöschliche Gewissheit: Aus dem Erinnern ergibt sich ein Auftrag.

Er sagt uns: Schützt und bewahrt die Mitmenschlichkeit. Schützt und bewahrt die Rechte eines jeden Menschen.

Das sagen wir gerade in Zeiten, in denen wir uns in Deutschland erneut auf das Miteinander unterschiedlicher Kulturen und Religionen zu verständigen haben. Die Gemeinschaft, in der wir alle leben wollen, wird nur dort gedeihen, wo die Würde des Einzelnen geachtet wird und wo Solidarität gelebt wird."

3. Σχολιασμός

3.1 Εισαγωγή

Το παραπάνω κείμενο αναφέρεται στον Εορτασμό της απελευθέρωσης του Άουσβιτς, το οποίο αποτελούσε το μεγαλύτερο στρατόπεδο συγκέντρωσης της Ναζιστικής Γερμανίας. Εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι κρατήθηκαν αιχμάλωτοι σε άθλιες συνθήκες υπό την πρόφαση της εργασίας και της επιβίωσης. Περισσότεροι από 1,1 εκατομμύρια δολοφονήθηκαν. Το Άουσβιτς ήταν ένα σύμπλεγμα στρατοπέδων, που περιελάμβανε στρατόπεδο συγκέντρωσης, εξόντωσης και καταναγκαστικής εργασίας. Πάνω από την είσοδο υπήρχε μια πινακίδα που έγραφε “ARBEIT MACHT FREI”, που σημαίνει ‘Η εργασία ελευθερώνει’, στην πραγματικότητα, όμως, ίσχυε το αντίθετο. Η εργασία έγινε ακόμη μια μορφή γενοκτονίας που οι Ναζί αποκαλούσαν ‘εξόντωση μέσω δουλειάς’. Κάθε μέρα ήταν ένας αγώνας επιβίωσης κάτω από ανυπόφορες συνθήκες. Στις 27 Ιανουαρίου του 1945, ο Σοβιετικός στρατός απελευθερώνει το σύμπλεγμα στρατοπέδων του Άουσβιτς. Από το 1979 ανήκει στα Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

Η απελευθέρωση του Άουσβιτς κατάφερε να ευαισθητοποιήσει και να κινητοποιήσει μεγάλο μέρος του Γερμανικού λαού. Αρκετοί πολιτικοί, ακαδημαϊκοί και συγγραφείς με τα έργα και τις ομιλίες τους προσπάθησαν να κρατήσουν ζωντανή τη μνήμη της απάνθρωπης εξαθλίωσης και εξόντωσης στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως και να περάσουν την ιστορία στις επόμενες γενιές. Η εργασία ασχολείται με την ομιλία του πρώην Ομοσπονδικού Προέδρου της Γερμανίας Γιόαχιμ Γκάουκ και περιέχει τη μετάφραση και τον σχολιασμό της.

Η μετάφραση έγινε με βάση τη θεωρητική προσέγγιση της Christiane Nord, σύμφωνα με την οποία οι τρεις βασικοί άξονες του λειτουργισμού στην μετάφραση είναι το πακέτο μεταφραστικών οδηγιών, η ανάλυση του κειμένου-πηγής και η ταξινόμηση των μεταφραστικών προβλημάτων (Nord 2014, 137).

3.2 Πακέτο μεταφραστικών οδηγιών

Το πακέτο των μεταφραστικών οδηγιών αποτελεί τη βάση που καθορίζει τις συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργεί το μετάφρασμα. Κάθε κείμενο δημιουργείται για έναν συγκεκριμένο στόχο και θα πρέπει να υπηρετεί αυτόν τον στόχο. Σύμφωνα με τον Vermeer, ο κανόνας του Σκοπού ορίζεται ως εξής: πρέπει να μεταφράζουμε με τέτοιο τρόπο, ώστε η μετάφρασή μας να μπορεί να είναι αποτελεσματική για την κατάσταση στην οποία πρόκειται να διαβαστεί ή να χρησιμοποιηθεί και για τα άτομα που επιθυμούν να την χρησιμοποιήσουν, ακριβώς με τον τρόπο που αυτοί επιθυμούν (Vermeer 1989α, 20).

Η διάκριση των στόχων στην μετάφραση γίνεται ως εξής: τον γενικό στόχο του μεταφραστή κατά τη μεταφραστική διαδικασία, τον επικοινωνιακό στόχο του μεταφράσματος στην περίσταση-στόχο και τον στόχο της συγκεκριμένης μεταφραστικής στρατηγικής ή μεθόδου (Vermeer 1989^α: 100).

Στο κείμενο-στόχος της παρούσας εργασίας διατηρείται, τόσο το ύφος, όσο και ο κειμενικός τύπος της πολιτικής ομιλίας, πετυχαίνοντας έτσι την αυθεντικότητα του μεταφράσματος που σχετίζεται με τις κειμενικές λειτουργίες του κειμένου - πηγή και την υφολογία του, που διαμορφώνεται από τον στόχο του πολιτικού – πομπού. Ο πομπός του πρωτοτύπου, ο Ομοσπονδιακός Πρόεδρος στοχεύει με το κείμενο – πηγή να ευαισθητοποιήσει τους αποδέκτες αναφορικά με την γενοκτονία και τις εγκληματικές ενέργειες εις βάρος ανθρώπων με την πρόφαση της καταγωγής και της θρησκείας. Οι επιλογές που γίνονται σε λεξιλογικό και υφολογικό επίπεδο κινούνται προς αυτήν την κατεύθυνση. Ως στόχος του μεταφράσματος ορίζεται, ωστόσο, η ενημέρωση του έλληνα αναγνώστη σχετικά με τις θέσεις του Ομοσπονδιακού Προέδρου Γιόαχιμ Γκάουκ, προκειμένου να γίνει αντιληπτή η ευρύτερη στάση των σύγχρονων γερμανών πολιτικών απέναντι στα εγκλήματα των Ναζιστών.

Ο αποδέκτης του κειμένου-πηγή είναι ο γερμανικός λαός, τον οποίο αφορά άμεσα το θέμα μέχρι και σήμερα. Τα εγκλήματα των ναζιστών στιγμάτισαν όλες τις επόμενες γενιές, καθόρισαν τη νοοτροπία τους, τη συμπεριφορά τους, τη στάση τους απέναντι στη διεθνή κοινότητα, ενώ παράλληλα δημιούργησαν ένα διευρυμένο αίσθημα ενοχής και ευθύνης ακόμη και σε γερμανούς πολίτες που δεν ζούσαν την περίοδο του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Τα στρατόπεδα συγκεντρώσεως, οι δραματικές ιστορίες και μαρτυρίες από αυτά παραμένουν ενεργά στη μνήμη των Γερμανών. Τα ρητορικά σχήματα και η δομή που επιλέγει ο πομπός βασίζεται σε αυτήν τη μνήμη και οδηγεί τον αποδέκτη σε εσωτερική σκέψη και προβληματισμό απέναντι στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Ο αποδέκτης του κειμένου-στόχος από την άλλη, δηλαδή ο έλληνας αναγνώστης, παρόλο που γνωρίζει κάποια από τα προαναφερθέντα γεγονότα, τα αντιμετωπίζει είτε από την πλευρά του θύματος είτε ως απλός παρατηρητής με χρονική και χωρική απόσταση. Το κοινό, στο οποίο απευθύνεται το πρωτότυπο κείμενο και το μετάφρασμα είναι διαφορετικό, καθότι το ιστορικό, πολιτισμικό και συνειδησιακό υπόβαθρο απέχουν πολύ μεταξύ των δύο λαών. Για τον λόγο αυτό κρίνεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις αναγκαία η χρήση σχολίων των μεταφραστή με επεξηγήσεις σχετικά με όρους, ονόματα και γεγονότα, καθώς επίσης και κάποιες κάποιες μετατοπίσεις.

Τέλος, υπάρχει διαφορά και ως προς τον τόπο και τον χρόνο ανάμεσα στο πρωτότυπο και το μετάφρασμα. Στο μετάφρασμα το κοινό έρχεται αργότερα σε επαφή με το περιεχόμενο της ομιλίας χωρίς να συμμετέχει στην Ημέρα Μνήμης, ενώ το πρωτότυπο εκφωνείται σε ένα συγκινησιακά φορτισμένο περιβάλλον, κατά τις εκδηλώσεις για την επέτειο, και μάλιστα εντός του Γερμανικού Κοινοβουλίου.

3.3 Ανάλυση και περιγραφή του κειμένου-πηγή

Το κείμενο-πηγή στην παραπάνω εργασία αποτελείται από την πολιτική ομιλία του Γιόαχιμ Γκάουκ στο Γερμανικό Κοινοβούλιο. Το κείμενο-πηγή κατέχει σαφώς υποδεέστερη θέση στη θεωρία του Σκοπού απ' ό,τι στις θεωρίες που βασίζονται στην ισοδυναμία. Ενώ η Reiss δηλώνει ότι το κείμενο-πηγή είναι το βασικό κριτήριο για τη λήψη αποφάσεων στη μετάφραση (Reiss 1988: 70)(σελ. 41, Nord).

Η ομιλία του πρώην Ομοσπονδιακού Προέδρου της Γερμανίας Γιόαχιμ Γκάουκ επικεντρώνεται στην Ημέρα Μνήμης για την απελευθέρωση του στρατοπέδου συγκέντρωσης του Άουσβιτς πριν από 70 χρόνια. Εξιστορεί τα ιστορικά γεγονότα, δίνοντας σαφείς πληροφορίες με στόχο να τονίσει την σημαντικότητα και την βαρύτητα αυτών. Επιδιώκει την προσοχή όλων για αυτήν την Ημέρα Μνήμης και αναφέρει λόγια του Ρόμαν Χέρζογκ, πρώην Ομοσπονδιακού Προέδρου της Γερμανίας, τονίζοντας ότι για να επιτευχθεί ο στόχος, η καταπολεμήση δηλαδή των γενοκτονιών και των βαρβαροτήτων, η μνήμη δεν επιτρέπεται να σβήσει. Ο πομπός προβαίνει σε αναλυτική αναφορά στους αυτόπτες μάρτυρες, οι οποίοι επέζησαν από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, από τα γκέτο και τα καταφύγια και έκαναν γνωστή την παρουσία τους μπροστά στην Βουλή και μπροστά σε όλο τον κόσμο, θέλοντας να ευαισθητοποιήσουν το κοινό. Χάρη σε αυτούς τους ανθρώπους και εξαιτίας φυσικά των τόσων πολλών θυμάτων δεν πρέπει ποτέ κανείς να ξεχάσει πόσες φρικαλεότητες συνέβησαν τότε από άνθρωπο σε άνθρωπο.

Επιπλέον, κανένας δεν πρέπει να ξεχνά ότι αυτό το χάος, αυτούς τους θανάτους, αυτά τα βασανιστήρια προκλήθηκαν από το καθεστώς των Ναζί. Επιπλέον, η ειδική αναφορά στον Ούιλι Κον, ο οποίος ήταν ένας μάρτυρας εκείνης της εποχής που όμως δεν επέζησε από το Ολοκαύτωμα, θέλει να δείξει τις κακουχίες και τις δυσκολίες που υπήρχαν τότε για κάποιον που ήταν Εβραίος και όχι μόνο, αυτά ίσχυαν για όλους όσους ήταν κατά το ναζιστικό καθεστώς. Η μνεία στην αφοσίωση του Κον για το γερμανικό κράτος μοιάζει μοναδική και ιδιαίτερη σε όλους μας, όπως αναφέρει και ο Γιόαχιμ Γκάουκ, γιατί παρόλο που έχασε συγγενείς και φίλους από τους Ναζί, δεν έχασε ποτέ την πίστη του στο γερμανικό κράτος.

Όσον αφορά τον Γιόαχιμ Γκάουκ, αποτελεί ένα σημαντικό πρόσωπο στην ιστορία της Γερμανίας. Ήταν Ομοσπονδιακός πρόεδρος της Γερμανίας από τις 18 Μαρτίου 2012, μέχρι τον Μάρτιο του 2017. Αν και λουθηρανός πάστορας, ήταν περισσότερο γνωστός σαν ακτιβιστής στην Ανατολική Γερμανία για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ενώ ήταν υπεύθυνος για τα αρχεία της Στάζι, έργο που ανέλαβε μια μέρα πριν από την πτώση του Τείχους και την επανένωση της Γερμανίας. Η σύλληψη και η εξαφάνιση του πατέρα του σε στρατόπεδο εργασίας έπαιξε σημαντικό ρόλο για το μετέπειτα έργο του και τις ενέργειες που έκανε για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η περιγραφή που δίνει ο ίδιος στον εαυτό του είναι ‘‘αριστερός, συντηρητικός, φιλελεύθερος’’ (Κόσμος, Μάρτιος 2012).

Στο κείμενο της εργασίας ο Γιόαχιμ Γκάουκ δίνει μια πολιτική ομιλία, που απευθύνεται στον γερμανικό λαό, ο οποίος έχει επηρεαστεί άμεσα από τα πεπραγμένα και τις επιδράσεις αυτών. Η πολιτική αυτή ομιλία έχει σκοπό την συγκίνηση του ακροατή μέσα από παραδείγματα και αναφορές ιστορικών προσώπων, αυτόπτων μαρτύρων αλλά και κοινών βιωμάτων, έτσι ώστε να δημιουργηθεί μια ταύτιση. Επίσης, σκοπό έχει την αφύπνιση και την κινητοποίηση του γερμανικού λαού, έτσι ώστε κανείς να μην ξεχάσει ποτέ αυτές τις φρικαλεότητες που συνέβησαν και όλοι να έχουν σαν έναν κοινό στόχο, τη βελτίωση του έθνους και του λαού.

Τέλος, το κείμενο έχει συγκεκριμένη εκφραστική λειτουργία, καθότι ο ομιλητής, δηλαδή ο πομπός εκφράζει τα συναισθήματά του και την επιθυμία του για το πόσο σημαντικά είναι αυτά τα γεγονότα που εκφωνεί, αναφέροντας φράσεις πρώην Ομοσπονδιακών προέδρων της Γερμανίας και θύματα Εβραίων αντισημιτών και θέτοντας ερωτήσεις στον δέκτη. Η ομιλία πραγματοποιήθηκε στις 27 Ιανουαρίου του 2015 στο Γερμανικό Κοινοβούλιο κατά την επέτειο μνήμης για την απελευθέρωση του στρατοπέδου συγκέντρωσης του Άουσβιτς πριν από 70 χρόνια. Η δομή της ομιλίας αποτελείται από πρόλογο, κύριο μέρος και επίλογο, ενώ το ύφος είναι ιδιαίτερα παραστατικό και σοβαρό. Τέλος, ο προφορικός λόγος είναι το μέσο μετάδοσης της ομιλίας και η γλώσσα της χαρακτηρίζεται από απλότητα, λιτότητα, με μακροπερίοδο λόγο, έχει πολλά παραδείγματα, επαναλήψεις και ρητορικές ερωτήσεις.

3.4 Μεταφραστικά προβλήματα και τρόποι αντιμετώπισης

Όταν αναφερόμαστε στον όρο «μεταφραστικά προβλήματα», δεν πρέπει να γίνεται σύγχυση με τον όρο «μεταφραστικές δυσκολίες», οι οποίες είναι υποκειμενικές και αφορούν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ο εκάστοτε μεταφραστής κατά τη μεταφραστική πράξη και οι οποίες μπορεί να οφείλονται είτε σε ελλειπείς γλωσσικές ή μεταφραστικές δεξιότητες είτε σε ελλειπείς πολιτισμικές γνώσεις. Αντιθέτως, τα μεταφραστικά προβλήματα είναι διυποκειμενικά, κατά βάση αντικειμενικά και υπερβαίνουν την ατομικότητα και υποκειμενικότητα του εκάστοτε μεταφραστή. Τα μεταφραστικά προβλήματα παραμένουν πάντα προβλήματα, ακόμη και όταν ένας μεταφραστής έχει μάθει πώς να τα επιλύει γρήγορα και αποτελεσματικά (Nord 2014, 145). Ο μεταφραστής σε ένα πολιτικό κείμενο θα συναντήσει αναμφισβήτητα μεταφραστικά προβλήματα κυρίως σε πραγματολογικό επίπεδο, που καθορίζεται από το περικειμενικό περιβάλλον του πρωτοτύπου, αλλά και γλωσσικά που αφορούν τη διαφορετική δομή και λειτουργία της κάθε γλώσσας (Nord 2014, 154).

3.4.1 Πραγματολογικά προβλήματα

Όπως αναφέρει η Nord, όλες οι μεταφραστικές διαδικασίες διαμεσολαβούν ανάμεσα στις περιστάσεις του κειμένου-πηγή και αυτές του κειμένου-στόχος. Τα

πραγματολογικά προβλήματα επομένως είναι εκείνα που προκύπτουν από τις διαφορές των περιστάσεων μεταξύ του πρωτοτύπου και του μεταφράσματος και μπορούν να εντοπιστούν με τη σύγκριση των εξωκειμενικών παραγόντων (πομπός, δέκτης, μέσο, χρόνος, χώρος, κίνητρο, κειμενική λειτουργία) (Nord 2014, 148). Αρχικά λοιπόν, πρέπει να αναφερθεί η διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στον αποδέκτη του μηνύματος του κειμένου-στόχου. Πιο συγκεκριμένα, το πρωτότυπο απευθύνεται στον γερμανικό λαό, πράγμα το οποίο είναι φανερό από τις αναφορές εντός του κειμένου αλλά και από το ίδιο το περιεχόμενο, το οποίο είναι συνδεδεμένο άμεσα με την γερμανική ιστορία και αφορά τους γερμανούς. Από την άλλη, στο μετάφρασμα το κοινό, το οποίο είναι ελληνικό ενδιαφέρεται έμμεσα για το περιεχόμενο. Στο πρωτότυπο είναι ξεκάθαρο ότι η ομιλία αφορά τον γερμανικό λαό, αλλά το περιεχόμενο της ομιλίας γίνεται γνωστό και στο ελληνικό κοινό μέσω της μετάφρασης. Η ομιλία πραγματοποιήθηκε το 2015, για αυτό παρατηρείται διαφορά απόκλισης στον χρόνο σύνταξης ανάμεσα στο πρωτότυπο και στο μετάφρασμα.

Το μέσο μετάδοσης του μηνύματος της ομιλίας είναι διαφορετικό ανάμεσα στο κείμενο-πηγή και στο κείμενο-στόχος. Το πρωτότυπο αφορά προφορική ομιλία, η οποία εκφωνήθηκε μπροστά στο Γερμανικό Κοινοβούλιο, δηλαδή μπροστά σε ακροατήριο, ενώ το μετάφρασμα γίνεται σε γραπτή μορφή. Η διαφορά αυτή οδηγεί στο να υπάρχει έλλειψη του ήχου της φωνής, έλλειψη παραστατικότητας και παύσεων στο μετάφρασμα σε σχέση με το πρωτότυπο που τα παρέχει όλα αυτά. Ο μακροπερίοδος όμως λόγος που διατηρήθηκε στο μετάφρασμα, βοήθησε στο να διατηρηθεί όσο γίνεται ο προφορικός χαρακτήρας του κειμένου.

Η χρονική και περιστασιακή απόσταση ανάμεσα στο πρωτότυπο και το μετάφρασμα καθορίζουν επίσης τις μεταφραστικές επιλογές. Συγκεκριμένα, η ομιλία του Γκάουκ έχει εκφωνηθεί στο πλαίσιο επετειακής μνήμης, με ένα ακροατήριο που αποτελείται από παρουσία σημαντικών πολιτικών. Η ατμόσφαιρα είναι συναισθηματικά φορτισμένη. Ο αναγνώστης στο μετάφρασμα δεν έρχεται σε επαφή με αυτές τις συνθήκες του κειμένου.

Όσον αφορά την απόδοση των τοπωνύμιων, των μνημείων, των στρατοπέδων και των ονοματεπώνυμων που αναφέρονται στο πρωτότυπο, επιλέχθηκε η μεταγραφή ως μεταφραστική τεχνική, με στόχο την εξοικείωση και την καλύτερη κατανόηση του αναγνώστη. Η μεταγραφή χρησιμοποιείται σε ολόκληρο το κείμενο για να υπάρχει συνέπεια και σαφήνεια.

Τέλος, οι αποδέκτες του κειμένου-στόχου και οι αποδέκτες του κειμένου-πηγή κάνουν διαφορετικές σκέψεις και συνειρμούς ανάλογα με τις γνώσεις, τις εμπειρίες και τα βιώματα που έχουν. Πιο συγκεκριμένα, η απόδοση των όρων “Wirtschaftswunders”, “kleinen Mannes” και “Historikerstreit” σε “Οικονομικό Θαύμα”, “μικρός άνδρας” και “Διαμάχη των Ιστορικών” αντιστοίχως κρίνεται ως ελλιπής, διότι αυτοί οι όροι βασίζονται στην γνώση της γερμανικής ιστορίας, γι’ αυτό και οι γερμανοί μπορούν να κάνουν την απαραίτητη σύνδεση. Εν αντιθέσει, για το ελληνικό αναγνωστικό κοινό, τέτοιου είδους γνώση δεν είναι δεδομένη και γι’ αυτόν τον λόγο

η απόδοση των όρων χρειάζεται κάποιες απαραίτητες προσθήκες. Ένα επιπλέον παράδειγμα αποτελεί η χρήση του όρου “Auschwitz-Prozesse” σε “Δίκη του Άουσβιτς”, μια δίκη που αποτελεί ένα γεγονός άγνωστο προς το ελληνικό κοινό.

3.4.2 Πολιτισμικά προβλήματα

Τα πολιτισμικά μεταφραστικά προβλήματα προκύπτουν από τις διαφορές στις νόρμες και τις συμβάσεις που ακολουθούν την λεκτική και μη λεκτική συμπεριφορά στους δύο εμπλεκόμενους πολιτισμούς. Παρατηρούνται σχεδόν σε κάθε μεταφραστική εργασία και διαδικασία και εξαρτώνται από τους συγκεκριμένους πολιτισμούς ή τις πολιτισμικές ομάδες που εμπλέκονται στην μεταφραστική διαδικασία (Nord 2014, 149). Οι πολιτισμοί που εμπλέκονται σε αυτήν την εργασία είναι ο ελληνικός και ο γερμανικός πολιτισμός.

Το πλήθος των εκφράσεων που παρατηρείται στην ομιλία, μας δείχνει τις διαφορές που υπάρχουν στις λεκτικές συμπεριφορές των δύο πολιτισμών. Αρχικά, η απόδοση της έκφρασης του πρώην Ομοσπονδιακού Προέδρου Ρόμαν Χέρζογκ “Undersagte: Ohne Erinnerung gibt es weder Überwindung des Bösen noch Lehren für die Zukunft”, σε “Και είπε: Χωρίς τις μνήμες, δεν μπορούμε να νικήσουμε το κακό, ούτε θα μπορούμε να διδαχτούμε για το μέλλον”, τόσο η γερμανική όσο και η ελληνική απόδοση αφορά την κινητοποίηση του γερμανικού λαού, στα ελληνικά όμως η απόδοση γίνεται με την χρήση πλάγιου λόγου. Επίσης, ίδια χρήση του πλάγιου λόγου γίνεται και στην περίοδο “Der deutsch- jüdische Schriftsteller Jacob Wassermann....und ihnen die Hand zu bieten” σε “Ο Γερμανοεβραίος συγγραφέας Γιάκομπ Βάσερμαν....και να τους προσφέρει το χέρι”. Για την απόδοση και των επόμενων φράσεων του κειμένου υπάρχει λειτουργία της ίδιας τεχνικής, δηλαδή απόδοση της ισοδύναμης ελληνικής έκφρασης ή αλλιώς όπου αυτό ήταν αδύνατον, γίνεται απόδοση του νοήματος.

Επιπλέον, όσον αφορά τις διαφορές, θα παρατηρήσουμε ότι υπάρχουν κάποιες ανάμεσα στα αξιώματα των κρατών, καθώς η Ελλάδα αποτελεί ένα ενιαίο κράτος, ενώ η Γερμανία αποτελεί ένα ομοσπονδιακό κράτος. Πιο συγκεκριμένα, η διαφορά βρίσκεται ανάμεσα στις λέξεις Πρόεδρος της Δημοκρατίας και Bundespräsident, που σημαίνει Ομοσπονδιακός Πρόεδρος της Γερμανίας. Ο μεταφραστής λοιπόν, θα πρέπει να εφαρμόσει κάποιους περιορισμούς κατά την μεταφραστική διαδικασία των τίτλων των αξιωμάτων της κάθε χώρας χωρίς να τα προσαρμόζει στα ελληνικά δεδομένα, καθώς δεν υπάρχει συνέχεια μια αντιστοιχία, εξαιτίας της διαφορετικής διοικητικής οργάνωσης του κάθε κράτους. Άλλο ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η λέξη “Bundestag”, που στα ελληνικά αποδίδεται ως “Ομοσπονδιακό Κοινοβούλιο της Γερμανίας”, η αντίστοιχη Ελληνική Βουλή.

Τέλος, μεταξύ του ελληνικού και του γερμανικού πολιτισμού υπάρχει και η διαφορά που αφορά στο χριστιανικό δόγμα που αποτελεί μείζον ζήτημα για κάθε πολιτισμό. Πιο συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των Γερμανών είναι Καθολικοί ή Ευαγγελιστές,

ενώ από την άλλη, οι Έλληνες είναι οι περισσότεροι ορθόδοξοι. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί στο μετάφρασμα η αναφορά του αξιώματος του Πάστορα, που ήταν μια ιδιότητα που κατείχε ο Γκάουκ πριν γίνει πολιτικός και απουσιάζει πλήρως από τις ιερατικές βαθμίδες της Ορθόδοξης Εκκλησίας, με αποτέλεσμα ο Έλληνας να μην μπορεί να αντιληφθεί πλήρως τη βαρύτητα του όρου.

3.4.3 Γλωσσικά προβλήματα

Η τελευταία κατηγορία μεταφραστικών προβλημάτων που προκύπτει στην παρούσα εργασία είναι τα γλωσσικά προβλήματα. Αυτά μπορούν να προκύψουν από δομικές διαφορές στο λεξιλόγιο, τη σύνταξη και στα υπερτεμαχικά στοιχεία των δύο γλωσσών. Ορισμένα επίσης παρατηρούνται σε κάποια ζεύγη γλωσσών, καθώς και στις περιπτώσεις που στη γλώσσα-στόχο υπάρχουν περισσότεροι του ενός όρου για έναν και μόνο όρο της γλώσσας-πηγής ή όταν δεν υφίσταται ισοδύναμος όρος στη γλώσσα-στόχο (σελ. 150-151, Nord).

Αρχικά, όσον αφορά τα γένη των δύο γλωσσών παρατηρούνται διαφορές, διότι παρόλο που και οι δύο γλώσσες έχουν τρία γένη δεν παρουσιάζουν πάντα συμφωνία μεταξύ τους. Για παράδειγμα, η λέξη «Σχέση» είναι στα Ελληνικά γένους θηλυκού, ενώ στα γερμανικά είναι γένους ουδετέρου «Das Verhältnis».

Επιπλέον, αφού επιλέχθηκε να διατηρηθεί το κειμενικό είδος του πολιτικού λόγου και στο μετάφρασμα, είναι απαραίτητο να γίνουν και οι κατάλληλες μεταφορές στο κείμενο-στόχος και τα ρητορικά σχήματα που διαμορφώνουν έναν πολιτικό λόγο πρέπει να διατηρηθούν και στο μετάφρασμα. Έτσι, τα σχήματα τη ρητορείας, της κλιμάκωσης (η παρουσίαση από τον Γκάουκ ατομικών περιστάσεων προκειμένου να καταλήξει τελικά σε γενικές και συλλογικές αλήθειες), η έμφαση και ο επιτονισμός, ο μακροπερίοδος λόγος, οι επαναλήψεις και ο συναισθηματικός λόγος με τη χρήση επιθέτων, επιρρημάτων αλλά και συλλογικών συμβόλων που απευθύνονται στη συνείδηση του γερμανού πολίτη χαρακτηρίζουν το πρωτότυπο. Ωστόσο, τα εκφραστικά μέσα σε κάθε γλώσσα πετυχαίνονται με διαφορετικό τρόπο και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχουν διαφορές μεταξύ τους ως προς τις λεξιλογικές και συναντικές επιλογές. Για παράδειγμα, στην πρόταση «Ohne Erinnerung gibt es.....die Zukunft» που αποδίδεται ως «Χωρίς τις μνήμες, δεν μπορούμε.....για το μέλλον», υπάρχει συντακτική μετατόπιση, για να αποδοθεί η έμφαση στην πρόταση. Επιπλέον, στην φράση «Unter dem NS-Regime.....und Ausreise», που αποδίδεται ως «Υπό το ναζιστικό καθεστώς.....άφησαν τους τόπους τους», υπάρχει λεξιλογική μετατόπιση και στοχεύει στην αύξηση του συναισθηματικού επιπέδου.

Ακόμη, η παρουσία ειδικού λεξιλογίου και ορολογίας είναι άξιο να αναφερθεί, καθότι εντοπίζεται στο περιεχόμενο της πολιτικής αυτής ομιλίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο όρος «Historikerstreit», ο οποίος αποδίδεται στα ελληνικά ως «Διαμάχη των Ιστορικών» και αφορά μία συγκεκριμένη επιστημονική πολυετή διαφωνία μεταξύ των ιστορικών και των ακαδημαϊκών γενικότερα, σε ό,τι αφορά τον

τρόπο διαχείρισης του παρελθόντος. Για την απόδοση αυτού του όρου στα Ελληνικά είναι απαραίτητη η γνώση των ιστορικών γεγονότων μέσω σχολίου από τον μεταφραστή.

Μια ακόμη διαφορά που εντοπίζεται είναι στη χρήση κάποιων σημείων στίξης. Για παράδειγμα, τα ελληνικά εισαγωγικά («...») είναι διαφορετικά από τα αντίστοιχα γερμανικά („...”). Ένα άλλο ζήτημα αποτελεί η χρήση τακτικών αριθμητικών, η οποία δηλώνεται με τελεία που ακολουθεί τον αριθμό, όπως γίνεται και στις ημερομηνίες (27.05).

Τέλος, η μετάφραση των αρκτικόλεξων αλλά και των σύνθετων λέξεων με αρκτικόλεξα ανήκουν στα γλωσσικά προβλήματα. Πιο συγκεκριμένα, η μετάφραση των αρκτικόλεξων έγινε με το να αποδίδονται στο κείμενο με πλήρη απόδοση του αρκτικόλεξου στα Ελληνικά όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, όπως με την απόδοση του όρου «DDR» που το αντίστοιχο ελληνικό αρκτικόλεξο είναι «ΛΔΓ». Επιπλέον, οι σύνθετες λέξεις με αρκτικόλεξα αποδόθηκαν αναλυτικά, διότι υπάρχει έλλειψη ισοδύναμης απόδοσης στα Ελληνικά. Για παράδειγμα, η μετάφραση του όρου «NS-Regime» σε «Ναζιστικό καθεστώς».

3.5 Επίλογος

Ένας πολιτικός λόγος χαρακτηρίζεται από τη δομή, τη γλώσσα, τα ρητορικά σχήματα και κυρίως την υφολογία του. Ο κοινοβουλευτικός πολιτικός λόγος απέχει κατά πολύ από μία προεκλογική ομιλία, στην οποία στόχος είναι η πειθώς, προκειμένου να επιτευχθεί το επιδιωκόμενο εκλογικό αποτέλεσμα. Εντελώς διαφορετικός από τους δύο παραπάνω είναι ο επετειακός πολιτικός λόγος, ο οποίος συνήθως έχει ένα έντονο συναισθηματικό φορτίο τόσο από την πλευρά του πομπού όσο και από την πλευρά του αποδέκτη. Σε κάθε περίπτωση ο πολιτικός λόγος χρησιμοποιεί συγκεκριμένα μέσα προκειμένου να επηρεάσει τον αποδέκτη του. Οι λεξιλογικές και υφολογικές επιλογές ενός πολιτικού κειμένου είναι αυτές που το καθιστούν ως ένα κείμενο πολλών απαιτήσεων σε ό,τι αφορά στη μεταφραστική πράξη. Ο μεταφραστής, αφού ορίσει το λειτουργικό πλαίσιο και τον σκοπό του μεταφράσματος, οφείλει αντιστοίχως να προβεί σε αντίστοιχες μεταφραστικές επιλογές προκειμένου να αναδειχθεί τόσο η νοηματική ουσία του κειμένου, όσο και το ιδεολογικό υπόβαθρο του πρωτοτύπου. Το σημαντικότερο, όμως είναι, να διατηρήσει ο μεταφραστής καθόλη τη διάρκεια της μεταφραστικής πράξης την αντικειμενικότητα του, απέναντι στις ιδεολογικές και πολιτικές θέσεις που εμπεριέχονται στο πρωτότυπο κείμενο.

Η προς μετάφραση και σχολιασμό ομιλία του Γκάουκ, χαρακτηρίζεται κυρίως από ένα έντονο συναισθηματικό φορτίο, από ιστορικές πληροφορίες σχετικά με άτομα που έχουν θέση στη συνείδηση των Γερμανών και από τον στόχο του πομπού, να ευαισθητοποιήσει τους αποδέκτες του, ώστε να μην πάρουν ενεργή θέση απέναντι στις βαρβαρότητες που εξακολουθούν να γίνονται μέχρι σήμερα. Ο μεταφραστής επομένως κλήθηκε κατά τη μεταφραστική διαδικασία να επιλύσει μεταφραστικά προβλήματα που οφείλονται στις γλωσσικές και πολιτισμικές διαφορές ανάμεσα στον αποδέκτη του κειμένου – πηγή και τον αποδέκτη του κειμένου-στόχος, ώστε να επιτευχθεί ένας αντίστοιχος σκοπός: η ενημέρωση του ελληνικού αναγνωστικού κοινού σχετικά με τις θέσεις του Προέδρου Γκάουκ, αλλά και η αντίστοιχη ευαισθητοποίηση του απέναντι στο διαχρονικό φαινόμενο του εθνικού και θρησκευτικού φανατισμού και τις βίαιες εκδηλώσεις του. Έτσι, ο μεταφραστής όφειλε να καλύψει το κενό ανάμεσα στους αποδέκτες του πρωτοτύπου και του μεταφράσματος, και να φέρει πιο κοντά τους δύο πολιτισμούς μεταξύ τους, μέσω ενός πολιτικού κειμένου που αφορά την ιστορία και των δύο λαών, από διαφορετική βέβαια θέση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Nord, C. (2014). Η Μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα: Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις. (Σίμος Π. Γραμμενίδης, Δέσποινα Δ. Λάμπρου, μεταφρ.) Αθήνα: Εκδόσεις Διάυλος

ΙΣΤΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

News247.gr. 2020. *Ο Γιοάχιμ Γκαουκ Νέος Πρόεδρος Της Γερμανίας*. [online] Available at: <<https://www.news247.gr/kosmos/i-germania-eklegei-neo-proedro.6144478.html>> [Accessed 15 September 2020].

El.wikipedia.org. 2020. *Γιοάχιμ Γκάουκ*. [online] Available at: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B9%CE%BF%CE%AC%CF%87%CE%B9%CE%BC_%CE%93%CE%BA%CE%AC%CE%BF%CF%85%CE%BA> [Accessed 15 September 2020].

Makthes.gr. 2020. *ΓΙΟΑΧΙΜ ΓΚΑΟΥΚ Άλλο Η Ηθική Δικαίωση Και Άλλο Οι Οικονομικές Απαιτήσεις*. [online] Available at: <<https://www.makthes.gr/gioachim-gkaoyk-allo-i-ithiki-dikaiosi-kai-allo-oi-oikonomikes-apaitiseis-88813>> [Accessed 15 September 2020].

Refworld.org. 2020. [online] Available at: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4cb2fb692&fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ> [Accessed 15 September 2020].

Ενωμένοι για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. 2020. *Οικουμενική Διακήρυξη Των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Των Ηνωμένων Εθνών: Ενωμένοι Για Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα*. [online] Available at: <https://gr.humanrights.com/what-are-human-rights/universal-declaration-of-human-rights/?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ> [Accessed 15 September 2020].

El.wikipedia.org. 2020. *ΒολφΜπέρμαν*. [online] Available at: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%BF%CE%BB%CF%86_%CE%9C%CF%80%CE%AE%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BD?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ> [Accessed 15 September 2020].

Κατιούσα. 2020. *ΒολφΜπίρμαν - Ο Επαναστάτης Στιχουργός Που Έγινε "Παροιμιώδης Μέσος Ανθρωπάκος"* - Κατιούσα. [online] Available at: <http://www.katioussa.gr/politismos/volf-mpirman-o-epanastatis-stichourgios-pou-egine-paroimiodis-mesos-anthropakos/?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ> [Accessed 15 September 2020].

El.wikipedia.org.2020. *ΧάναΆρεντ*. [online] Available at: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CE%AC%CE%BD%CE%B1_%CE%86%CF%81%CE%B5%CE%BD%CF%84?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ> [Accessed 15 September 2020].

ΣανΣήμερα.gr. 2020. *ΧάναΆρεντ*. [online] Available at: <https://www.sansimera.gr/biographies/1487?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ> [Accessed 15 September 2020].

El.wikipedia.org. 2020. *Δίκη Του Λουσβιτς (Πολωνία)*. [online] Available at: <[https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AF%CE%BA%CE%B7_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%86%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B2%CE%B9%CF%84%CF%82_\(%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1\)?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AF%CE%BA%CE%B7_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%86%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%B2%CE%B9%CF%84%CF%82_(%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1)?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ)> [Accessed 15 September 2020].

dw.com. 2020. *Τελευταίο Αντίο Στη Μαργκαρέτε Μίτσερλιχ | DW | 13.06.2012*. [online] DW.COM. Available at: <<https://www.dw.com/el/%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%BF-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BF-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%B3%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%AD%CF%84%CE%B5-%CE%BC%CE%AF%CF%84%CF%83%CE%B5%CF%81%CE%BB%CE%B9%CF%87/a-16019194>>

Kathimerini.gr. 2020. *Η Δίκη Του Αντολφ Αϊχμαν | Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ*. [online] Available at: <<https://www.kathimerini.gr/world/839560/i-diki-toy-antolf-aichman/>> [Accessed 15 September 2020].

dw.com. 2020. *Απομυθοποιώντας Το Γερμανικό Οικονομικό "Θαύμα" | DW | 19.11.2019*. [online] DW.COM. Available at: <<https://www.dw.com/el/%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BC%CF%85%CE%B8%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CF%8E%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%82-%CF%84%CE%BF-%CE%B3%CE%B5%CF%81%CE%BC%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%87/a-16019194>>

CF%8C-
%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%
CE%BA%CF%8C-%CE%B8%CE%B1%CF%8D%CE%BC%CE%B1/a-
51070132?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-
dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ> [Accessed 15 September
2020].

Συνθήκη του Λουξεμβούργου. 2020. *Συνθήκη Του Λουξεμβούργου*. [online] Available
at: <[https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-
and-the-treaties/treaty-of-luxembourg](https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-luxembourg)> [Accessed 15 September 2020].

Αγγλική

(www.dw.com), D., 2020. *Τελευταίο Avτίο Στη Μαργκαρέτε Μίτσερλιχ | DW | 13.06.2012*. [online] DW.COM. Available at:
<[https://www.dw.com/el/%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%BF-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BF-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%B3%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%AD%CF%84%CE%B5-%CE%BC%CE%AF%CF%84%CF%83%CE%B5%CF%81%CE%BB%CE%B9%CF%87/a-16019194?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-
dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ](https://www.dw.com/el/%CF%84%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B1%CE%AF%CE%BF-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AF%CE%BF-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%B3%CE%BA%CE%B1%CF%81%CE%AD%CF%84%CE%B5-%CE%BC%CE%AF%CF%84%CF%83%CE%B5%CF%81%CE%BB%CE%B9%CF%87/a-16019194?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ)> [Accessed 15 September
2020].

En.wikipedia.org. 2020. *Zofia Nałkowska*. [online] Available at:
<[https://en.wikipedia.org/wiki/Zofia_Na%C5%82kowska?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-
dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ](https://en.wikipedia.org/wiki/Zofia_Na%C5%82kowska?fbclid=IwAR2EVfv_XevZ8IZ0qS5fS-dh8DoGqSfyk8Wv2TseL0Rm6Dhm4HpScGA9CGQ)> [Accessed 15
September 2020].

ΠΗΓΕΣ

Die Rede von Bundespräsident Joachim Gauck im Wortlaut. Tagesspiegel.de.
[https://www.tagesspiegel.de/politik/gedenken-an-die-befreiung-von-auschwitz-die-
rede-von-bundespraesident-joachim-gauck-im-
wortlaut/11285760.html?fbclid=IwAR0GDUw3rbOk_rCA1LsqnVhM6cZ9mncw3FsksXL7l-RrDf2gm1cZtHmib6I](https://www.tagesspiegel.de/politik/gedenken-an-die-befreiung-von-auschwitz-die-rede-von-bundespraesident-joachim-gauck-im-wortlaut/11285760.html?fbclid=IwAR0GDUw3rbOk_rCA1LsqnVhM6cZ9mncw3FsksXL7l-RrDf2gm1cZtHmib6I). Published 2020. Accessed September 15, 2020.